

A PÉNZ- VILÁG

ÉVF.

SZÁM

GAZDASÁG-
POLITIKAI és
PÉNZÜGYI
HETILAP
SZERKESZTI:
FODOR OSZKÁR

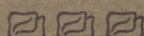

A PÉNZVILÁG

Gazdaságpolitikai és pénzügyi hetilap

Megjelenik minden szombaton. Szerkesztőség és kiadóhivatal: V., Korall-utca 11. Telefon 130-42. Előfizetési ára: Egész évre 24 kor. Félévre 12 kor. Egyes szám ára 50 fillér.

TARTALOM:

A VÉKA ALÓL. Európa legnagyobb panamistája. Nem értjük ezt a Lukácsot. Mi lesz a bandával. Lukácsék tevékenységében. MAGYAR CARNAGI KELLENE. Irta Lázár Leó. MENNYIT PUSZTÍTOTT A VÁLSÁG? Irta L. Z. A SZESZMONOPOLIUM. Irta S. A NYOLC ÓRAI ZÁRÓRA ÉS AZ ORTODOXOK. Irta dr. Guttman Lajos. KRITIKA. Merkantil és agrár szakoktatás. Mi lesz az állami szénbányászattal. SZEMLELŐDÉS. Mozaik. Egy kis tagosítási üzlet Nógrádból. A BÖRZÉKRŐL. A pesti börzéről. BEÉRKEZETT. Kommunikék. KRÓNKA. POSTÁNK. HIRDETÉSEK.

A LAPOT BIRÓ MIHÁLY ILLUSZTRÁLJA.

A PÉNZVILÁG

III. évfolyam.

Budapest, 1913. június 7.

23. szám.

A VÉKA ALÓL.

EURÓPA LEGNAGYOBB PANAMISTÁJA elkotródik a közéletből és helyet ad egy tisztességesebb, erkölcsösebb kormányzatnak. A bucsuzkodásnak itt nincsen értelme, hiszen jót ugy sem lehet felőle elmondani, azt pedig, hogy milyen jelentéktelen keschedt hólyag volt, mennyi tehetségtelenség gyülemlett össze benne becstelenséggel párosultan, elmondottuk, amikor még hatalom volt és lehetett tőle tartani. De amilyen tehetségtelenül intézte dolgait, még ebben is egészen olyanak mutatkozott, aminő volt. Undo-ritó eszköze egy szennyben és erkölcstelenségben született uralomnak. Így is fényesebb karriért futott be, aminőt megérdemelt. Amilyen rossz beamter volt, épp olyan rossz volt kormányférfiúnak és teljesen beigazolódott az a következtetés, hogy ez az ember nem ismer állampolitikát, hogy ez az ember csak öncélokat és önérdeket ismer. Amit alkotott, önmagának, vagy családjának csinálta. Az ősi Lukács vér nem tagadta meg magát benne. Egészen méltó utóda volt egy vidék kizsákmányolójának és fosztogatójának. Ő azonban nagyobb keretben űzte fosztogatásait. Hálója nem egy vármegyére, nem egy országrészre, hanem egy egész országra terjedt ki, természetes és érthető, hogy több hal jutott a hálójába.

*

NEM ÉRTJÜK EZT A LUKÁCSOT, miért kellett neki így összezuzódnia a rongyos vagyonszerzés, a csuf pénzsóvárgás nyomában. Miért kellett neki annyira éhesnek lennie, hogy mindent felhabzsoljon, amikor már eleget panamázott és csalt össze. Minek kellett neki uralkodó-pártot vásárolnia, ennek a reszketős fejű, minden ízében beteg és összeroppant, energiátlan embernek? Ilyen be-

tegen az ember nem szalad már új milliók után, ilyen állapotban az ember menjen pihenni és idegeit csillapítani, de nem uralkodni. Ilyen betegen és erőtllenül csak eszköz lehet már az ember, másoknak, akik nem vágnak a cím után (miután az már megvan), hanem a kulisszák mögött rendezik a bábjátékot. Csunya és rossz báb volt ez a Lukács, még rája nézni is rossz volt. Adjunk hálát Décsnek, hogy megszabadított ettől a gonosztól.

*

MI LESZ A BANDÁVAL, amely legfoglalta magának teljesen az ország gazdasági életét, amely úgy fosztogatott itt, mint egykor a cseh zsebrákok és nem ismert országos érdekeket, nemzeti gazdaságpolitikát, amely megszavazott vita és megjegyzés nélkül megszámálhatatlan mennyiségű panamát. Amely kijárt magának mindent, ami csak elképzelhető, amely ha még tovább is uralkodik az ország felett, olyan tatárpusztítást mivel itt, amiből csak évtizedek múltával gyógyulhat fel az ország. A bandát el kell seperi, el kell kergetni, mint azt a zsebrákhadat, amely föl akarta egyszer falni szegény Magyarországot.

*

LUKÁCSÉK TEVÉKENYSÉGÉBEN a legnagyobb jóakarattal sem fedezünk fel olyan közgazdasági alkotást, amely az ország érdekében való lett volna. Csupa önzés és öncél az egész vonalon. Öncél a földgáz-monopolium, az állami szénbányászat megsemmisítése, öncél a sószerződés, általában minden. Hiszen voltak már máskor is miniszterelnökök, akik Lukács-féle elmélettel fogták föl a közgazdasági tevékenységet, de más kormányok úgy alkottak, hogy hagytak keresni, de úgy, hogy az országnak is legyen valami haszna belőle. De úgy, a semmivel kárpótolni milliókat, mégsem lehet. Elvégre értékekért értékeket kell szerezni, nem politikai pártot. Lukács addig értékeket adott el s az értékek árát nem állami célokra fordította. Ez nem panama, ez az államtulajdon megkárosítása. És amint tisztelni kell a magántulajdont (hiszen ez a törvény egyik alaptétele) úgy tisztelni kell az állam tulajdont is, amely nem más, mint sok magános együttes tulajdona. Lukács nem úgy fogta fel a dolgot s ezért bele kellett fulladnia abba a mocsárba, amely fölött könnyelműen evezett. Nem kár érte, sőt szerencse, hogy rövid volt a dicsősége, mert ez a dicsőség úgy is nagyon sokba került az országnak.

MAGYAR CARNEGIE KELLENE.

IRTA: LÁZÁR LEÓ.

— A földgáz itt és Amerikában. —

Mefisztó, mint kancellár, azt sugalmazza a császárnak, hogy adjon ki *cédulákat*, a mai papirpénz őseit, fedezet gyanánt pedig tekintsék a föld belsejét, mert ami kincs abban rejlik, az örökös jogon a császáré. A császár megfogadja a tanácsot, újra felvirul a már-már tönkrement ország, a tarka papírkát mindenki elfogadja teljes értékű pénznek, mert hiszen a fedezet ott van a föld méhében, arany, ezüst, drágakő és nemes érc formájában és a birodalom ismét gazdaggá és hatalmassá lesz.

ismét gazdaggá és hatalmassá lesz.

Miért nem ad ki a király kormánya is cédulákat, amelyek fedezete ott van Erdély talajában, Kis-Sármáson, Tordában, az egész Mezőségen? Három esztendeje, hogy a földgáz a lávánál hatalmasabb tolulással ömlik az ország délkeleti részeiben a földből, amelynek méhe — geologiai megállapítás szerint — annyit rejt magában ebből a rettentő hatalmi mozgóerőből, hogy akár harminc esztendeig elláthatni vele Magyarországot Kassától Fiuméig és Pozsonytól Orsováig. De a földgáz áldását nem élvezi semmi és senki. Feltör a talajból, légoszlopai fellövellenek szédületes magasságokig, de ereje parlagon oszlik el. Holott villamos áramot szolgáltathatna egy nagyszerű elektromos központnak, holott egyedül csak az ő erejéből ott lenn egy magyar Pittsburg támadhatna, acél- és vasművek, vegyi- és ipari telepek, mit tudom én, anilinyár és malom érczuzó és sörfőzde, milliók százzámra forognának, fellendületes kereskedelmi és ipari cikkek értékesítése támadna, fellendülné a tisztességes szegénységű Erdély, de fellendülné az egész ország ipara és a gazdasági élet virulhatna. A kissármási csodaerő azonban senkinek nem használ, csupán a királyi kormány, egy kedves és kiváltságos embere csinált ott lenn egy pár amolyan tessék s lássék-vállalatot, amelynek nincs egyéb célja, mint hogy borsosan megdrágítsa majdan, egykor, homályos jövőidőben a földgáz felhasználhatóságát. Mert bizonyos, hogy valamikor megfogják kezdeni a földgázüzemet, csak hogy akkor már aligha lesz belőle sok. Mert most a királyi kormánynak a földgázértékesítésnél fontosabb dolog van: só, refakciák, becsületpucolás, szerecsenmosdatás . . . Majd, egyszer, valamikor, görögök hónap elején . . .

Miért nem hozza a pipeline Budapestig a földgázt? Hiszen az idevezetés költségeivel együtt is olcsóbban lehetne vele világítani, mint a budapesti világító gázzal, amelynek alig van kilencvenöt

699

százalék gáztartalma, míg a földgázban huszonöt század híján száz százalék (99.25) van belőle? Naiv kérdés, belátom. És ha nem volnék én kérdező még a kérdésemnél is naivabb, hát tudnám, miért ellenkeznek és tiltakoznak bizonyos hatalmas és parancsoló állásban levő emberek, ha Budapestnek földgázzal való világítása kerül szóba. Egyébként, igenis: hát *mikor* kerül szóba?

Van az amerikaiknak is Kis-Sármásuk: Pittsburg vidékén is ömlik a földgáz, de bezzeg ott nem pocskolják. A világhírű pittsburgi acélipar kizárólag a földgázra van alapítva: Andrew Carnegie millió keze, millió tartályba fogja föl a föld belső légnemű erejét és egész Ohio virágzó indusztriáját a földgáznak köszönheti. Ó bölcs milliárdos, ó értelmes és emberséges skót, aki megismerted a Gén kincsét és siettel cédulákat kiadni róla!

Hol a magyar Carnegie? Nem látta valaki, egészen véletlenül? Sürgős szükség volna reá, a magyar Carnegiere, aki megteremtené a sármási Pittsburgot, a mezőségi Ohiot. Gsakhogy, *voici*: nincs magyar Carnegie. És ha volna, régen elbujdosott volna ebből az országból. Nem birná ki a sós levegőt.

MENNYIT PUSZTITOTT A VÁLSÁG?

— *Apró följegyzések.* —

IRTA: L. Z.

S most lezajlott és részben még tartó válság pusztításait mindenki ismeri, részben a közvetlen érdekeltségből, részben a napisajtóból. Ha nem akarunk következetlenek lenni önmagunkkal szemben és egyoldalúak a világ előtt, még egy igen fontos szempontból kell megvizsgálni és megvilágítani a válságot, hogy végre tisztában legyünk ennek valódi mi-
benlétével, hatásaival. Inkonzekvenssek lennénk, ha ezt nem tennők, mert mi is hangoztattuk a válság szükségszerűségét. Ami szükségszerű, az egyuttal a folytonosság szempontjából célszerű és hasznos is. Rá kell tehát mutatni a válságnak ugynevezett célszerűségeire is, annál is inkább, mivel a válságot általánosan «tisztítótűznek» nevezik. Hogy ez nem ötletszerű kiszólás, hanem a válságot teljesen fedő megjelölés, következtethető abból, hogy ezt inkább teoretikusok hangoztatják, tehát olyanok, akik minden eseményt az aktuális szempontokon tuleső vonatkozásaiban és jelentőségében is mérlegelnek. Olyan ez, mint a bűnbánó nap. Minden évben beköszönt, hogy megtisztuljunk és — új bűnöket tudjunk magunkra venni. Pedig mindig ugyanazokat vesszük magunkra és ugyanazokat vetjük le. Az a tény, hogy elméleti alapon vizsgáljuk a kérdést, mit sem változtat a dolog lényegén. Igaz, hogy a gyakorlati élet szüli az elméletet, de viszont az elmélet, mint gondos anya neveli és preparálja a gyakorlatot. A «praktikus» sanyarusá-

gait a válságnak ismerjük és ezt csakis az elméletben fellelhető azzal a vigasszal mérsekélhetjük, hogy mindaz, ami történt, nem hiába történt, hasznát is fogjuk még látni.

A kérdés a maga nemes egyszerűségében a következő: milyen károkat okozott a válság? Nem a károk számszerű nagyságát kell itt érteni, mert ez épen úgy nem állapítható meg, mint a fizetési mérleg számszerű adatai. Itt csak egy relativ minősítésről lehet szó, részint a válság előtti állapottal szemben, mint amelynek destruktív folyománya a jelenlegi krízis, részint pedig a válság utáni helyzet szemben, amelyet többé-kevésbé valószínű hipotézisek alapján megközelítőleg el tudunk képzelni. Ha az elsőt vesszük tekintetbe a gyakorlati felfogás alapjaira kell helyezkednünk. A válság rendszerint a tulerős gazdasági fejlődés korszakát szokta követni. Azzal, hogy az összes gazdasági életnyilvánulásokban bizonyos megbénulás áll be, gazdasági értékek mennek tőkre, a fogyasztó és termelő-képesség csökken, a vállalkozási kedv, az előbbiektől leszorított vállalkozói nyereség folytán alászáll, vagyis azok a szimptomák jelentkeznek, amelyekből megállapíthatjuk, hogy a válság tényleg rombolással és nagyon érzékeny veszteségekkel jár. Aktuális szempontból egyedül az fontos, hogy t. i. a jelenben mit veszítettünk. Ezen a biztató jövő nem segít és ebben az állapotban a jövő szép kilátásai és holmi elmélet csak sovány vigasztalást nyújthatnak. Ezen a ponton az elmélet is »fejét veszíti« és siralmakat énekel a romok fölött. Ez a válság romantikája és az okozott károknak első minősítését itt kell elvégeznünk. Megállapíthatjuk tehát az elsősorban a jelent élő és érző ember anyagi érzékenységevel, hogy minden válság nagy pusztításokat végez. Ha ennek a másik minősítését is el akarjuk végezni, amely ismétlem elméleti minősítés és amely épen ellentéte az előbbinek, mert a válságban üdvös jelenséget lát és annak előnyeit vitatja, elsősorban a reális károk nagyságát és ennek megállapíthatóságát kell tekintetbe venni.

Az okozott veszteségek megállapításának leghelyesebb és legegyszerűbb módja az volna, hogy egy adott időpontjában likvidálnók az összes követeléseket és realizálnók a összes vagyონrészeket. Ezáltal kétségtelenül biztos számszerűséggel nyerhetne megállapítást a jelen vagyonátllaga, ami a krízist megelőző adott időpontnak ugyanilyen módon realizált vagyonösszegével összehasonlítva adna a válság által okozott károk számszerű nagyságát. Ez természetesen csak fikció megállapítás, mert egy ilyen aktus keresztülvihetősége maga fikció. Nem lehetséges elképzelni egy olyan pillanatot, amelyben azt mondjuk: most szakítsunk meg minden gazdasági tevékenységet és állapítsuk meg, mink van. Ebben a percben csak egyet állapítanánk meg, ha ez mégis bekövetkezne, hogy nincsen semmink. Mert ami a gazdasági élet bázisát képezi, ami minden termelésnek és értékképződésnek alapjául szolgál, az a folytonosság, a gazdasági tevékenységnek szünet nélküli, végtelen és soha meg nem álló folytonossága. Az élő szervezet életműködése pihenésre meg nem állhat, vagy ha megáll, örökre áll meg, de szünetje nincsen. Minden további következtetést a folytonosság törvényéből,

mint alaptörvényből vonhatunk le. Minden ebből következik és mindent ez magyaráz meg. Hogy a válságok szabályszerű időközönként térnek vissza, hogy virágzó korszakot szoktak követni és virágzó korszak követi őket, ez mind egy ilyen egységes törvényszerűség bizonyítékát adja. A gazdasági életnek, mint minden szervezet álladalomnak jellemző sajátága, hogy állandóan hatványozza önmagát. Mint az indukált áram, amely önmagát szüli és önmagát fokozza, erősíti. A természettudományban felállították az anyag és energia megmaradásának törvényét, valószínűleg csak azért, hogy ezáltal érthetetlen jelenségeknek valami magyarázatot adjanak. A gazdaságtanban éppen így felállíthatjuk az érték megmaradásának a törvényét, mert éppen úgy, mint amannak a folytonosság adja meg az alapját. Ha ezt elfogadjuk, lehetetlen be nem látnunk, hogy a krízis nem jár érték veszteséggel, mert mindaz, ami egy válság alatt látszólag megsemmisül, a válság utáni időben ismét ujratерemődik. Korunk társadalmi életét a természettudományi felfogás uralja. A természettudomány is beszél régi és elpusztult világról, amelyek helyébe újak jöttek és beszél a mostani világ pusztulásáról, a föld kihűléséről, amely után a szervesélet más bolygón üti fel tanyáját.

A történelem számot ad társadalmakról és kulturákról, amelyeket a nagy fejlődés elfajulásra vitt és elpusztított, de valamennyi helyét egy másik váltotta fel, hogy az is egy ismét következő harmadik javára tönkremenjen. Az anyagok, a társadalmak, a kulturák nem vesztek el, az értékek sem vesznek el. Nem lehet itt feladatunkat kifejezni, miképpen visz a fejlődés elfajulásra akár a társadalomtudományban, akár a gazdaságtanban, vagyis, miképpen megy végbe az átmenet a gazdasági fejlődés állapotából a válságba és viszont. Most, amikor a válságot univerzális szempontból vizsgáljuk, csak konstatálni akarjuk, hogy szemben az aktuális gyakorlati élet felfogásától, egy minden korszakra kiterjedő és minden korszakot magában foglaló nem felfogás, hanem élő törvény szerint a válság nem rombol, nem pusztít, hanem átmeneti időszakot képez a gazdasági élet két korszaka összekötő kapcsot a folytonosság két egyforma láncszeme között. A fejlődésnek természet-szabta korlátai vannak, amelyeket a gazdasági életben a válságok képviselnek. Ebben rejlik a válságok szükségszerű jelentkezése, a mit különben gyakorlati oldaláról utolsó cikkemben már megvilágítottam. A jelenben érzett veszteségek csak fizikai fájdalmak jellegével bírnak, mert a krízis gazdasági alanyokat tényleg tönkre tesz. Mi csak ezeknek a jankiáltásait halljuk és az az illúziónk támad, hogy itt minden elpusztult. Aktuális szempontból ez igaz, de a közeljövő erre mindig rációfol, amikor nemcsak az értékek támadnak fel, hanem az elpusztult alanyok is. Mert a cserefolyamat ezeknél is történeti folytonossággal megy végbe.

A SZESZMONOPOLIUM.

— Mit hoz a jövő? —

(S.) A szeszipari törvényhozás terén legutóbb Ausztriában és Magyarországon életbe léptetett intézkedések, valamint az osztrák és magyar szesz-kartel azonos irányu akciói nem egyebek, mint a szeszmonopolium előfutárjai. A két kormány elvben már évekkel ezelőtt megegyezett a szeszmonopolium behozatala dolgában és az osztrák és magyar pénzügyminiszteriumban máris serényen dolgoznak a nagyszabású reform előkészítésén.

Ausztriában f. évi május 26-ika óta mezőgazdasági szeszgyárakat nem engedélyeznek. A kormány csak azokra a cukorgyárakra nézve tesz kivételt, amelyek a saját melasszukat dolgozzák fel. De a legközelebb már ebben az irányban is korlátozás fog bekövetkezni. Ugyanis a szesz-kartel és a kartelben lévő cukorgyárak között ebben az ügyben tárgyalások indultak meg. A szesz-kartel arra akarja magát kötelezni, hogy a cukorgyáraktól — megállapítandó árban — minden időben átveszi a rendelkezésre álló melasszeanyagot. Ilyen módon a szeszérdekelték biztosak volnának abban, hogy minden újabb verseny ki van zárva. Az osztrák kormány a szesz-kartel és a cukorgyárak közti tárgyalásokat szívesen látja, mert ezek csak a monopolium dolgát mozdítják elő.

Nálunk Magyarországon a szeszipar organizációja terén szintén nagy élénkséget látunk. Miután előzőleg egy csonka szesz-kartel alakult, most egy nagy szesz-kartel létesítése ügyében folynak tárgyalások, melyek eredménnyel kecsegtetnek. Ebbe a kartelbe az egész magyar szeszipar belevonatnék. Ezzel párhuzamosan folyik a kormány akciója is. A pénzügyminiszter által a minap a szeszkontingens biztosítására vonatkozólag előterjesztett javaslat egyenesen a szeszgyártás korlátozására irányul. A javaslat szerint fogyasztási adó alá eső új ipari szeszfőzde üzembe helyezése nem engedhető meg s olyannak felállítására iparhatósági telepengedély nem adható. Kivételt képeznek a cukorgyári vállalkozók, akiknek azonban kizárólag csak a saját cukortermeléseiknél nyert melassz feldolgozására adható engedély új ipari szeszfőzde üzembe helyezésére. Valószínűleg azonban, hogy erre se lesz alkalma a kormánynak, mert a szesz-kartel és a cukorkartel között nálunk is hasonló megállapodások fognak létesülni, mint Ausztriában.

A pénzügyminiszter ezzel a törvényjavaslattal teljesen megkötötte a kezét és a dolog úgy tűnik fel, mintha teljesen lemondott volna a szeszipar irányításáról. De ez csak látszólag van így, mert ezekkel az intézkedésekkel éppen a szeszipar reorganizációja, illetve a szeszmonopolium behozatalát akarja megkönnyíteni.

A folyton emelkedő katonaterhek arra készítetik a két kormányt, hogy az állami jövedelmeket jelentékenyen növeljék. Az egyenes adók tulságos emelése közgazdasági és államgazdasági szempontból se ajánlatos. Nem marad tehát más hátra, mint az indirekt jöve-

delmek emelése. Erre nézve a legalkalmasabb eszközök egyikének a szeszmonopolium kínálkozik. Az osztrák pénzügyminiszter a szeszmonopoliumból évenként 200 milliót remél, míg nálunk mintegy 150 millió várható. Oroszországban a szeszmonopolium évenként 700 milliót hoz az államkincstárnak.

A szeszmonopolium behozatalának hírére az osztrák és magyar szeszipar azonnal megkezdte a szervezkedést. Ausztriában a szesz-kartel még erősebben körülbástyázta magát, míg a szervezetlen magyar szeszipar most tömörül kartelbe, hogy a monopolium behozatala ne találja készületlenül.

A szeszmonopolium behozatalát a két kormány 1917-re, tehát az új kiegyezés életbelépésének időpontjára tervezi. A monopoliumra vonatkozó tárgyalások tehát a kiegyezési kérdések komplexumában fognak lefolytatattatni. Annyi bizonyos, hogy a szeszmonopolium megvalósítása az újabb idők egyik legnagyobb pénzügyi tranzakciója lesz.

A NYOLC ÓRAI ZÁRÓÓRA ÉS AZ ORTODOXOK.

IRTA: Dr. GUTMAN LAJOS.

— *Milyen a szociális törvényhozás.* —

A kereskedelmi alkalmazottak évek óta elkeseredetten küzdöttek érte, hogy mondassék ki törvényben az este 8 órai idő záróórának. Végre sikerült mozgalmuknak megnyerni a legtöbb kereskedelmi és iparkamarát, csatlakozott hozzájuk az O. M. K. E. és a kormány egyes tagjai is belátták, hogy a követelés jogos és méltányos. De nem csak ezt látták, hanem látták azt is, hogy kitűnő kortesfogás egy demokratikus javaslat, most, amikor mindenki reakciót kiabál. Az alkalmazottak mindent megmozgattak, maguk a kereskedők is meglehetősen szimpáthiával nézték a dolgot, a kormány pedig látván, hogy nincs mit veszteni, gondolt egy nagyot — meg akarta szerezni magának az egyszer mégis csak eljövendő választásokra a kereskedősegédek — és készített egy javaslatot, amely demokratikusabb, mint aminőt maguk az alkalmazottak kívántak. Nem 8 órára, hanem 7 órára tette a záróórát, de bizonyos szakma kereskedőinek többsége, e javaslat szerint bármikor elhatározhatta volna, hogy már este 6 órakor bezár és ez kötelező lett volna a többiekre is. Szombaton pedig már 6 órakor lett volna zárás. Hat óra ugyan még mindig messze van a sokszor hangoztatott angol példától, amely szerint már szombaton délután két órakor leeresztik a redőnyöket és megkezdik a vásárnapot, de nekünk elég lett volna a kormány eredeti javaslata is. Jöttek azonban az ortodoxok, nem ugyan személyesen, hanem képviselőik útján. Nem is a pesti ortodoxok, akik állítólag már alig vannak és nem is igazi ortodoxok, hanem valahonnan a lengyel határ környékéről. És mozgósították azokat a képviselőket, a

kik Mármarosról Zemlénig és Pozsonyól Turócig képviselik a hamisítatlan népakaratot munkapárti programmal, hogy ám legyen a kormány javaslatából törvény, de akkor mondjanak le a kaftános szavazatokról. És a képviselők — hisz ez a kerület az ország érdeke — vitték a memorándumot a kormányhoz, melyben be van írva, hogy a záróra tönkre teszi az ortodoxokat, mert ők nem nyithatnak ki szombat este és nem kényszeríthetik a többi kereskedőt is a nyitvatartásra és hogy ők egész héten nem keresnek semmit, csak éppen szombaton este van vevő az üzletükben — aminek nyilván buzgó ájtatosságukban rejlik az oka. A kormány pedig ebben a kérdésben ragaszkodott hozzá, hogy ő demokrata és liberális, sőt mint látni fogjuk az új törvényjavaslatban egyszerre szocialistává is lett, csak éppen más alapon, mint három héttel ezelőtt. A dolog úgy történt, hogy a minisztériumban rájöttek, hogy az ortodoxok megnyerése, akik mégis egy egész országrész korcsmárosai és szatócsai jobb kortesfogás mint az alkalmazottak megnyerése, akik nagyrészt nem is szavazó állampolgárok, nem lakván rendszerint négy évig egy helyben, sem 8, sem 16 hold földek fölött sem rendelkezvén, sőt a választójogi törvény sok egyéb inkuizitori próbáinak sem felelnek meg.

Ezeknek a megfontolása után ilyen formán tört ki a kormány új liberalizmusa. «Az ortodoxok kérése méltányos. Nem lehet ugyanis az ország leghüségesebb és legistenfélőbb polgárait azért mert szombaton zárva tartottak még azzal is büntetni, hogy este is zárva tartanak. Azzal szemben ugyanis, hogy ők este nyitnak az az előnye van a kevésbé ortodoxoknak, hogy nappal nem csínálnak nekik konkurenciát és a kormány felül áll minden ellenzéki természetű antiszemitáskodáson és aki az előbbi érvelést nem látja méltányosnak, az felekezeti elfogult». De, folytatja tovább a megokolás, szociális szempontokból is üdvös a szombat esti nyitva tartás. A munkásság ugyanis szombat este kapja meg a heti bérét, nagyon természetes, hogy akkor szerzi be a vasárnapra, sőt egész hétrevalóját is. A kormány pedig sokkal jobb barátja a munkásságnak, mintsem, hogy megfossza őket attól, hogy alkalmuk legyen szombat este elkölteni azt, amit szombat este kaptak.

A kereskedősegek pedig folytassák tovább a küzdelmet az egységes záróráért, vegyenek plakátokat a nyakuk közé elől-hátul, hogy «merénylet történt a záróra ellen» — ez nem olyan nagy baj, mert ezek úgy sem szavazók és főképpen nem adják hitelbe a választások tisztaságához okvetlenül szükséges pálinkát.

Az eredetileg szép javaslat most így fest. Záróra van este 8 órakor, szombaton 7 órakor, de aki reggel nem nyitott ki szombaton, az annnyival később tarthat nyitva este, amennyivel később nyitott ki reggel. Szóval, mentől ortodoxabb, annál tovább tarthat nyitva. Ennek természetesen az lesz a következménye, hogy a nem ortodoxok felvé, és joggal, a piszkos konkurenciától, addig tartanak nyitva szombaton, ameddig csak lehet, sőt annál is tovább, mert az új javaslat bizonyos esetekben megengedi, hogy egy órával meghosszabbítsák a zárórát.

És hogy hol van most már ebben az új javaslatban a sokat hangoztatott demokrácia? Hát ott, ahol a Vadász Lipót államtitkári kinevezésénél, amit szintén a demokrácia győzelmének fujtak fel a kormány megfizetett lapjai, de amiben mi szintén nem látunk mást, mint kortesfogást.

Ugy látszik, kevés pénz van a pártkasszában, hogy az ortodox szavazóknak pénz helyett zárórával fizet a kormány.

KRITIKA

MERKANTIL ÉS AGRÁR SZAKOKTATÁS. Kifejezetten agrár állam vagyunk, agrár szempontok és álláspontok uralják egész közéletünket. A merkantilizmus még alig, hogy gyökeret vert és mindannak dacára, hogy e két a közgazdasági faktor közül az utóbbinak jelentősebb volta nem kétséges és hogy olyan században élünk, melynek alapja a föld helyett a gép, ismétlem mindannak ellenére elvakultság-e, vagy fogyatékoság — nem vitatjuk — de az agrárizmus érdekében folyik itt minden, az nő, erősödik és gyarapodik. És ha vizsgálódásunk során, a logikus összefüggéseken visszafelé megyünk, oda jutunk, minden kezdet kezdeményezőjéhez, az iskolához, a szakoktatáshoz és úgy érthetjük meg igazán, hogy csak iskoláztatásunk és evvel kapcsolatosan szakoktatásunk rováására irandó, hogy az agrárizmus nálunk uralmon lehet a merkantilizmus és ipar fölött, mert az agráristák kezében van az iskola, a hatalom és minden. A napokban egy küldöttség járt a főváros tanácsának közoktatási vezetőjénél, arra kérvén, hogy hasson oda, miszerint a polgári iskolák növendékei ne a kis jövőjű hivatalnoki, hanem inkább kereskedelmi pályára lépjenek. Értjük a küldöttség panasztát, de mind a mellett jól tudjuk azt is, hogy lépésük sikertelen és céltalan lesz. Mindaddig ugyanis, míg a polgári iskola négy osztályának elvégzése jogot ad, kereskedelmi iskolába való átlépésre,

számolni sem lehet avval, hogy a kispolgár fiát ipari, vagy kereskedelmi pályára adja, a biztosabb jövőt nyújtó, de természetesen közelszem oly nagy jövővel kecsegtető hivatalnoki pályánál. Minden más foglalkozásnál tetszetősebb a «hivatalnok» jelző, mely még ráadásul «nyugdíjjogosultsággal» is jár. A polgári iskolának voltaképp nem szabadna jogosítani kereskedelmi iskolába való lépésre. Eltekintve a polgári iskolának kifejezetten más rendeltetésétől, de kulturát, még inkább előtanulmányt illetőleg nem nyújt oly intelligenciát, mint más középiskola elvégzése. Ez az oka, hogy a magyarországi hivatalnoki osztály nem áll az intelligencia azon fokán, melyen állnia kellene. Szakértő férfiktól hallottam ezt a megállapítást, mely ha nem is tetszetős, de igaz. Nem demokratikus ez a felfogás, ellenben mindennek dacára célszerű és kívánatos. Mert a polgári iskolák rendeltetése, intelligens iparosokat nevelni. A polgári iskolák felállítását ipari pálya részére szükséges kulturáltság kívánta. Ez a feladata és nem pedig proletár hivatalnok növelés. Hogy ettől eltér, az felette súlyos következményekkel járhat és jár is. Lám az agráriusok leleményesek. Hosszu időn át nem kívántak agrár természetű szakiskolát, de mikor hatalmuk jelentékenyen erősödött, megnőtt foguk fehérje és ott vannak, hogy a polgári iskolák szükségtelenségéről, illetőleg reformjáról beszélnek, olyatén

mód, hogy a polgári iskolák reformra és fejlesztésre szorulnak. Reformálják meg őket azzal, hogy alapítványzatuk a mezőgazdaság iránti érzék és szeretett felszerkentése és ápolása legyen, aztán meg bővítsék ki őket hét osztályúvá. Itt van a magva annak, amit mondani akartunk. Az agrárok, kisajátították maguknak az alsóiskolát, két-három középiskolát is állítottak fel maguknak, szakiskolai rendszer alapján — de főiskolát is csináltak. Ezzel szemben a merkantil szakoktatás a kereskedelmi iskolára van alapítva, főiskola nélkül. *A kultuszminisztériumban* újabban ilyen irányban végeznek tanulmányokat, fejleszteni kívánják a polgári iskolákat, de átváltoztatják őket mezőgazdasági irányúra. Számos törvényhatóság, város és község fordult már ilyen kérelemmel a miniszter elé. Természetes, hogy a földművelésügyi miniszter is pártfogolja ezeket a kérelmeket és még megérjük, hogy rövidesen ilyen iskolával erősítik az agrárok pozíciójukat. *A példa már megvan. Orosházán és Csabán működik már a mezőgazdasági polgári iskola.* Állítólag nem remélt eredménnyel és a kísérlet folytán a kultuszminisztérium nem idegenkedik a tervtől, legkülönbben nem *Jankovich* a miniszter, ki pilanat alatt változott külkereskedelmi mérleg tudorból a kultusz és közoktatásügy alapos szakértővéjé és most az agráristák harcos segítőtársává. (kj.)

*

MI LESZ AZ ÁLLAMI SZÉN-BÁNYÁSZATTAL? A magyar kormány áthatva attól a törekvéstől, hogy egyrészt a nagyközönség és a gyáripár érdekét a magán-szénbánya-vállalatok monopol-szerű gazdálkodásával szemben megvédje, másrészt pedig, hogy a Máv. és egyéb állami ipari telepek üzemi szén-szükségletének fedezésében teljes függetlenséget biztosítson magának, még a múlt század 70-es éveiben megteremtette a Zsilvölgyében, Petrozsény közvetlen

közelében az állami szénbányászatot.

Könnyen érthető, hogy ez az állami vállalkozás nemcsak megingatta, hanem egyenesen veszélyeztette, az akkor még igen gyenge lábon álló magán-szénbányászatot.

Részint méltányossági szempontból, részint az állandó támadások sulya alatt, a kormány a megkezdett bányáüzemek beszüntetését rendelte el.

Az utolsó harminc esztendő alatt, magán-szénbányavállalataink prosperálása azonban szinte meseszerű volt.

Az évi mérlegek több milliós nyereség-kimutatása, a részvényeseknek fizetett osztalékok rohamos emelkedése s a részvények tőzsdei árfolyama a hazai magán-szénbányászat oly szilárd bázisáról tanuskodtak, hogy most már e vállalkozások létkérdésének kockáztatása nélkül, szinte kötelességévé vált a kormánynak a nagyközönség érdekéről gondoskodni. Wekerle volt az, aki egy ízben elnyomott szénbányászati akciót 1907-ben felújította.

Wekerle a viszonyok alapos tanulmányozása után, a szükséges előkészületeket oly tervszerűséggel és oly színtematikusan vitte volt keresztül, hogy bárki ennek a megkezdett közgazdasági munkájának anyagi és erkölcsi sikere el nem maradhatott volna.

Ma 1913-ban mit tapasztalunk s mit látunk?

Minden elfogulatlan szakember lelkét és jóizlését bántó közgazdasági anarchiát! Személyeskedés, magánérdek képezik rugóit egy oly eljárásnak, mely hivatva van az események katasztrófális láncolatával megölni — még csirájában megölni — egy olyan ipari vállalkozást, melynek prosperálása minden kétségen felül áll egyrészt, de mely másrészt hivatva volna a százféle adóval ugyanis agyonstujtott polgárt megvédeni a kartellben levő magán-szénbányavállalataink önkénye ellen.

Wekerle utódja Lukács László pénz-

ügyminiszter lett. Hangsúlyt érdemel az a körülmény, hogy Lukács László ugyszolván legelső hivatalos ténykedésének tekintette, a legmostohább érzelmekkel az állami szénbányászat akicójától mindennemű anyagi és erkölcsi támogatását megvonni. Nevezetesen nem engedélyezte Lukács a szükségelt bányamegnyitási költségeket, sem pedig nem utalványozta ki az Országgyűlés által megszavazott beruházási költségeket. Szóval kezdetét vette ama lassan, de fokozatosan ölt megsemmisítési processus, mely állandóan oly meglepetésszerű fázisokban bővelkedik, melyek chronikus stagnációra kárhóztatják az állami vállalkozást.

A beruházásokra költött horribilis pénzösszegek sem kamatot, sem egyéb effectív hasznot nem hoznak. A nagyszámu tisztí és altisztí személyzet kihasználatlanul várja a dolgok fejleményeit, mert senki sem tudja mit hoz a másnap s kinek a feje fog a porba hullani. Mi lehet ennek a rendszertelen üzemi életnek következménye? Anyagi veszteség és erkölcsi kudarc. A széntermelés, mely Wekerle idején már elérte volt a 3.8 millió métermázsát — visszaesett, ellenben az üzemi veszteségek rohamosan szaporodtak. Lukács Lászlót 1912. május havában felváltotta pénzügyminiszteri bársonyszékében Tellezky miniszter. Történt-e a személyi változással kapcsolatban valamely oly irányú döntő lépés, mely a helyzet szanalását maga után vonta volna? Nem. Minden a Lukács által creált régi mederben mozgott tovább. Érdekes megemlíteni, hogy a lefolyt 1912. évben az üzemi veszteség-szaporodás nem kevesebb, mint 500.000 korona volt; ehhez azonban csatlakozik egy olyan tétel, melynek létjogosultságát még az exotikus keleti országokban sem ismerne el senki. Köztudomásu, hogy a pénzügyminiszterium megbízta a Wünsch R. és Társa céget három aknának mélyítésével. Az erre vonatkozó szerződés

sok kézen ment át s még sem akadt egyetlen ember sem, aki felismerte volna e szerződésnek az államra hátrányos és káros hiányosságát, amennyiben a Wünsch céget szokásos kautió vagy bánatpénz letétbe helyezésére nem kötelezték. Igazán különös és furcsa, hisz ilyennemű munkálatok kiadásánál külön megállapodás tárgya szokott lenni az u. n. pönálé, mely a munka nem helyes, vagy nem kellő időben való teljesítése esetében a kaucióból mindenkor levonandó!

Avagy oly erkölcsi garanciája volt-e a kormánynak a Wünsch céggel szemben, hogy szinte illetlen dolognak tartotta a kaució kérdését még csak meg is említeni?!

Ha a kormány tényleg ily gavalléros szempontból nézte a dolgot, úgy a legközelebbi mult eseményei ugyancsak rációfoltak erre a felfogásra, mert Wünsch és Társa előzően felvéve az államtól a csekély 430.000 korona összeget, egyszerűen *abbanhagyta az aknamélyítési munkálatok folytatását*. Baj már magában véve az, hogy a Wünsch cég az elvállalt munkálatokat befejezni nem tudja, vagy nem akarja, de még nagyobb baj, hogy minden ellenérték nélkül jóval nagyobb összeget vett fel, mint ami tényleg járt volna neki. Igaz, hogy a pénzügyminiszter külön vizsgáló-bizottságot küldött ki, az ügy megvizsgálására, azonban vajmi kevés vigasztalást nyújthat a közvéleménynek s az ország adófizető polgárainak, az a kijelentése a vizsgáló-bizottságnak, hogy a felvett előlegek fedezetet találnak a Wünsch-cég hátrahagyott felszereléseiben. Az ily felszerelési tényleges és redukált értékét minden szakember eléggé jól ismeri. A vizsgáló-bizottság fenti kijelentése legfeljebb a laikus publikum megtévesztését vonhatja maga után. Amint láttuk tehát, az üzemi-veszteség kerek 500 000 korona volt, a Wünsch céggel való tulbarátkozás pedig 430.000 koronájába került az államnak

s így eluszott megint egy milliócska — a kísérleti nyulacskára. Teleszky pénzügyminiszter, kinek egyéni kvalitásai még hivatalnok korából ismeretesek s akinek semminemű magánérdeke nin-

csen, hogy az állami szénbányászatot fejlődésében akadályozza, nyuljon vasmarokkal elébe a darázsfaszékbe s tegye lehetővé egy céltudatos munkának eredményét!

SZEMLELŐDÉS

MOZAIK.

(Vasérckivitel és új kincstári mü. — A lángeszű Ormódy. — A főváros kölcsöne.)

Az utóbbi időben sok szó esett a boszniai vasérc hasznosítására. Az országos kormánynak ugyanis az a terve, hogy Boszniában kincstári vasmüvet állít fel — a hírszerint ehhez a közös pénzügyminiszterium már hozzá is járult — mivel szemben a magán vasmüvek állítólag azt követelték, hogy a vasérc és annak feldolgozása részükre köttesék le. Ez a felfogás az állami üzemekkel szemben eléggé ismeretes. És ezt fenntartják sokan a boszniai országos kormány fent említett tervére nézve is, annál is inkább, mert a mai viszonyok semmi körülmények között sem indokolják szerintök a magánvállalkozás károsítását állami beavatkozással. Amíg Bosznia és Hercegovina helyzete nem volt rendezve, érthető volt hogy a magántőke húzódott nagyobb arányu beruházásoktól, tehát kénytelen volt a kincstári vállalkozásokba fogni s ezzel a gazdasági fejlődést alimentálni. A kincstári vállalkozás ellenzői szerint most már nincs szükség ily irányu beavatkozásra s ebből a szempontból mérlegelik a bosnyák vasérc hasznosításának kérdését is. E részben határozottan kívánatosnak tartanak, ha a magyar kormány a bosnyák vasércnek hozzánk való telerelésében keresne némi rekompenzációt az Ausztriába kivitt magyar vasércért. A vasérckivitel rendkívül súlyos hátrányait azt hisszük nem kell részletezni. De nem kívánunk ezuttal

azon okok ferderítésébe sem mélyedni, amelyek a kivitellel szemben magyar hivatalos tényezőket bizonyos passzivitásra kényszerítik. Elég arra utalni, hogy két millió tonnányi vasérctermelésünknek egyharmada 630.000 tonna került külföldre s ebből félmillió tonnát kizárólag az osztrák-sziléziai vasmüvek foglaltak el.

*

Ormódy igazán nagy tehetség. Csodákat tudott művelni az Első Magyar Általános Biztosító fejlesztése körül és hogy a biztosítás terén valóságos tröszt alakulások vannak, csak neki lehet tulajdonítani. Igazi zsenialitását jellemzi, hogy a semmiből is tud valamit varázsolni. Példa reá az Európai áru és podgyászbiztosító, akinek ő adta el a Máv-val való üzlet ötletét. Szóval Ormódy főrend ur egészen ügyes kereskedő. Nemcsak biztosít, hanem ötleteket is árul, arról nem is szólva, hogy például a Hazai általános biztosítónál alaptőkéket teremtett elő a levegőből és abból azután különböző alapokkal szervezet. Ezt csinálja utána valaki, ha legény a talpán.

*

A kölcsön körül történeteket életének legszebb kudarcai közé raktározhatja el a polgármester. Azok, akik minduntalan a főváros változatlan és megingathatatlan hiteléről beszéltek, most szomoruan tapasztalhatják az ellenkezőjét ennek. Humbug volt, mint a Fővárosi Hírlap írja már a mögött az előterjesztés mögött is, amelyet legutóbbi ülésén tárgyalta és elfogadott a pénzügyi-bizottság

s amelyet a szerdai közgyűlés napirendjére is felvettek. Az előterjesztés ugyanis azzal indokolja a függő kölcsön elejtését s az újabb felhatalmazás kérését, hogy a helyzet kedvezően alakult s a főváros számára végleges, annuitásos kölcsönöket ajánlanak. Holott a való tény az volt, hogy függő kölcsönről hallani sem akartak a bankok, egy végleges kölcsönnek a feltételei pedig a maipénzviszonyok mellett aligha lehetne elfogadhatók. Tetézte a nyílt blamázt a berlini kirándulás lesújtó eredménytelensége. A német tőke határozott, félreismerhetetlen kossarat adott a polgármesternek, aki pedig annyira bizott a maga zsenijében, hogy büszke kommunikékben előre beharangozta, hogy pénz fog állni a házhoz. Bárczy István derűs optimizmusa keserves kiábrándulást szerzett azoknak, akik azt hitték, hogy a polgármesternek csak akarni kell és elárul minden konjunkturából folyó akadály.

*

EGY KIS TAGOSITÁSI ÜZLET NÓGRÁDBÓL. Forradalom a felfelé, napfényre, szabadságra, életre törekvő néptömegek beteg lelkének lázkitörése, a forradalom véres, kegyetlen, magasztos. De van másféle forradalom is. A létjogukat vesztett, letört osztályok ellenforradalma. Ennek nem kell barrikád, ez nem dolgozik önvérével. A paragrafusok hézagai között bujkálva, pusztuló hatalma utolsó roncsai közé huzódva hadonászik mérges fegyvereivel, amíg végkimerülésben el nem pusztul. Az emberi történet vörös lapjai a forradalmak. Az egyiket a hajnal, a másikat a székelyen pirja festi meg.

A székelyenpir festette forradalmak egy kis csatáját szeretném elmondani...

Nógrádmegyében, az utolsó vicinális állomástól fél napi járásra fekszik az apró, szegény Lest község. Ezer földhözragadt lélek vergődik, küzködik a két száz putriban, azaz... arisztokrácia is

van Lesten. A jegyző Gesztes János; a bíró Dudás János és néhány módos gazda. Ezek nem küzdenek, éheznek, jól élnek, de szeretnének jobban élni. A falu urai sokat vannak együtt, sokat tanácskoznak és a tanácskozások árát rendesen a szegény tót parasztok fizetik. Csakhogy szegények, nagyon szegények és a nagyfejük nincsenek megelégedve a zsákmánnyal. Nagyobb koncot keresnek és aki keres az talál. A jegyzőék egy szép napon kisütik, hogy a község birtokértéke hamis. Ötszáz hold föld nem szerepel rajta. A felfedezést elmondja társainak és a derék kupaktanács összeül tanácskozni. Egyhanguan elhatározzák, hogy az ötszáz holdat elveszik a szegény emberektől. Hogyan? Oly egyszerű, csak a törvények hézagait kell ösmerni. Urbéri rendezést kérnek a *hibás térkép alapján* és a hiányzó ötszáz hold földön megosztottnak. A károsultak majd kereshetik jussukat a sóhivatalnál.

Néhány nap már jogtanácsot is kerítettek az összeesküvők. Dr. Révész Dező balassagyarmati ügyvéd vette kezébe az ügyet. Mindenféle szépet és jót ígért a kisgazdáknak, akik csakhamar beszédültek. Kérték az urbéri rendezést. Az eljárás boszorkányos gyorsasággal indult meg és az összeesküvők kitűnő támogatót találtak a kiküldött törvényszéki bíró, Köröm László személyében. A derék bíró az aratási kaszási időben szállott ki a községbe, összegyűjtötte a honmaradottakat és hogy azok se értsenek sokat, magyarul olvasta fel a jegyzőkönyveket. A szegény emberek közül senki sem tudott magyarul, de az nem volt baj. Köröm László törvényszéki bíró beírta a jegyzőkönyvbe, hogy annak tartalmát a nép tót anyanyelvén is megmagyarázta. Könnyen tehetette, mert *nem tudott tótul*. Ilyenképen elrendeződött az urbéri rendezés jogi oldala és megindult a tagosítás. A mérnök munkája.

A tagosító mérnök, — Baumann

Miklós véletlenül tisztességes ember volt. Beszédbe ereszkedett a szegény emberekkel és csakhamar rájött a rut csalásra. Felolvasta nekik a jegyzőkönyveket és a parasztok kijelentették, hogy a tolmács homlokegyenest ellenkező dolgokat állított. A mérnök jegyzőkönyvet vett fel a parasztok állításairól és beterjesztette a törvényszékhez. Elkésett. A kihátsási tervzet már jogerőre emelkedett, a jegyzőkönyvet az ügyiratokhoz csatolták, ahonnan rövid idő múlva eltűnt.

A szerencsétlen emberek csak most látták, hogy mi történt, csak most jöttek rá arra, hogy a kisdéd játék nagyrészüket koldusbotra juttatja és fűhöz-fához kapkodtak. Persze mindenütt kidóbták őket. Végre egy losonci tót ügyvédet, dr. Bazovszky Lajost keresték fel, aki elvállalta ügyüket. A balassagyarmati törvényszéknél megtekintette az iratokat és negyedóra alatt a *bíróági iratok alapján* meggyőződött arról, hogy itt rablás készül. De rögtön tisztában volt azzal is, hogy veszedelmes darázs-fészekbe nyult. Ahogy megtudták, hogy ügyvéd érdeklődik a dolog iránt, megmozdult a fürge »közigazgatás«. Az ügyvéd óvatos volt. Éjszaka ment ki Lestre és kora hajnalban már a határt járta a panaszosokkal. Kora délelőtt meggyőződött arról, hogy a tagosítás a lakosság felét koldusbotra juttatja és tisztában volt azzal, hogy a bíróság minden eddigi lépése törvénytelen. Visszatért a faluba, hogy aláírassa az emberekkel az ügyvédi meghatalmazást.

Aki csak egy kissé ösmeri a magyar vidék életét, az rögtön kitalálja, hogy mi várta az ügyvédet a községben. A jegyző csendőrökkel. Szétkergették a népet, a »tiltott népgyűlést«, amint azt a közigazgatás hajlékony tolvajnyelve nevezi. Az ügyvédet váratlanul érte a támadás, nem tudta mihez kezdjen, visszament szállására, a korcsmába. Néhány parasztember utána ment, megriadva kérdezték, — mit te-

gyenek. Az ügyvéd meghatalmazási blankettákat adott át nekik, azt írassák alá. Egy perc múlva persze újra ott voltak a csendőrök és újra szétkergették a »népgyűlést«. Csakhogy a szuronyok elől menekülők most már zsebeikben szorongatták a blankettákat és nagy titokban, a kerítések alján osonva végigjárták szomszédjaikat és aláíraták. Délben megvoltak az aláírások és az aláírásgyűjtők elvitték a meghatalmazásokat az ügyvédhez. Ujabb csendőrróham. Most már a községházára kísérték dr. Bazovszkyt és kihallgatták. »Tiltott népgyűlés tartása és lázítás« címén indult meg ellene az eljárás.

Az ügyvéd felháborodott, szédült, undorodott és beteg volt, mire haza ért Losoncra. Rögtön beadványt intézett az igazságügyminiszterhez és megírta az esetet egy budapesti bulvárlapban. A miniszter vizsgálóbiztost küldött ki a tagosítási ügy megvizsgálására, a balassagyarmati ügyvédi kamara pedig (Elnök: Csermák Ernő negyennyolcas honatya.) ötszáz koronával megbírságolta, mert a cikkben kikelt a bírság ellen. A miniszterium nem volt ilyen szűkkeblű; a vizsgálat alapján utasította a törvényszéket, hogy szüntesse meg a gyalázatos tagosítási eljárást. A jó urak nem jöttek zavarba. Az utolsó percben előrángatták a lesti urbéresek elnökét, Bodnár Samu lelkeszt, vele adattak be egy kérvényt és alapján szüntették be a tagosítást. Had pukkadjon Bazovszky!

A szerencsétlen ügyvédre pedig rossz napok következtek. A helyi »uri« sajtó kikezdte, provokálták, vérig sértegették. A kalapot pedig megint az ügyvédi kamara tette fel. Bazovszky bejelentette a csendőrök brutális eljárását az ügyvédi kamarának, a kamara átírt az alispánhoz, aki közigazgatásos egyszerűséggel megoldotta a problémát. A csendőröknek eszükbe se jutott, hogy Bazovszkyt bántsák, csak megakadályozták lázító iratok terjesztésében. A kamara

tudomásul vette az alispáni magyarázatot és igazolásra szőlította fel Bazovszkyt. Hogy mert lázító iratokat terjeszteni ügyvéd létére. A szegény embert újra megfogják birságotni és az ellenforradalom meg nem szűnik addig, amíg el nem veszik kedvét az igazság keresésétől. Elvégre az igazság nagyon szép dolog, de nem a nógrádi bírák, ügyvédek és jegyzők részére találták ki.

*

AZ ÖTSZÁZALÉKOS TIPUS A magyar közgazdasági világ előre látta a záloglevélpiac válságát, amikor a kormány a 4⁰/₀-os típusu járadékról a 4¹/₂⁰/₀-osra tért át. Nem kellett jóstehetség annak bejövendöléséhez, hogy most már nem marad más hátra, mint-hogy a záloglevél kibocsátó intézete áttérnek az 5⁰/₀-os záloglevelekre, mert ha a koronajáradék és a kincstári jegy 4¹/₂⁰/₀-os, a záloglevél nem lehet ugyanolyan. És nem is marad. A kibocsátó

intézetek már áttértek az 5⁰/₀-ra. A Belvárosi Takarékpénztár és az Incas-sobank az első fecskék, de jönnek majd a többiek. Az 5⁰/₀-os típusu záloglevelek csak elhelyeződnek valahogyan. De mi lesz a régi 4⁰/₀-osokkal? És mi lesz, ha némely intézet nem is 4¹/₂, hanem 5¹/₂⁰/₀-os záloglevelekkel rukkol ki. Annyi bizonyos, hogy sikerült a hiteldrágaságot állandósítani és a záloglevél piacot válságba kergetni. Ez is a Lukács kormány dicsősége. Sovány vizgasztalás, hogy nem mi vagyunk az elsők a magas kamatozású papírok megteremtésében. Igaz, hogy amerikai vasutársaságok régen próbálkoznak Európában 5⁰/₀-os kötvényekkel, de ez mégsem egy és ugyanaz. Az amerikai példa után nem szabad mennünk, mert Amerikának nem árt meg ilyen apróság, itt azonban veszedelmes és szomorú kimenetelű lehet,

*

A BÖRZÉKRŐL

A PESTI BÖRZÉRŐL.

(A bukás nem izgat. — A pénzpiac. — Külföldi pénználunk. — Hangulatkép.)

Megbukott a kormány és a börze közömbös maradt. Senki sem ijedt meg a kormányválságtól, ami nem mindennapi jelenség, sőt példátlan eset a maga nemében. Ugy látszik, a börze megérezte, hogy szerenese az országnak Lukácsék kotródása, mert talán most már elkövetkezik a becsületes munka, a panamátlan tevékenység, amely értékeket teremt. Szóval, a börze nem ijedt meg és még részvétét sem nyilvánította a kormánynak. Egy fillérrel sem estek az árfolyamok. Más időben bizonyos mozgalmakat szokott a kormányválság okozni. Zuhan a magyar hitel, az Osztrák hitel és azok a papírok, amelyek a politika szerint jobb

vagy rosszabbak. Nos, a politika szerint csak jobb következhet bizonyos értékekre, mert más kormányelnök nem fog állampénzeket eltulajdonítani s nem fogja ezzel megrendíteni az államhitelt.

*

A pénzpiac bizony feszült megint egy kissé és a javulás mintha megakadt volna. Különösen a pesti pénzpiacon uralkodó a pénzzúke, igaz, hogy Bécsből sem valami nagy a kínálat, úgy hogy a magándiszkont még mindig 5³/₈⁰/₀ s a forgalom minimális. Berlinből azt jelentik, hogy 5³/₈ százalék a magándiszkont. Ezzel szemben tény, hogy a német piacokon bőven van pénz. Hogy nincsen kínálat, annak az a magyarázata, hogy a piac az új birodalmi kölcsön miatt tartózkodik. Berlin, Brüsszel sem küld jó híreket, bár Brüsszel

mutat hajlandóságot az iránt, hogy velünk üzleteket kössön. Erre vall, hogy egy előkelő csoport 6 millió korona értékű Általános forgalmi rt. részvényt vesz át (3000 darab à 2000 korona). A csoport természetesen igazgatósági és felügyelő-bizottsági tagságokat is hoz. A városok is pénzhez jutnának a külföldön, de a belügyminiszter nem hagyná jóvá s így illuzórium minden kölcsöntárgyalás.

*

A helyzet a börzén változatlan. Tartottak az árfolyamok és csak némely értékben van kisebb hanyatlás. Javulás szintén nem mutatkozik, ami érthető a nehéz pénzvviszonyok mellett. Felűnő a Városi ár hanyatlása, amit azzal okolnak meg, hogy a vállalat üzleti helyzete nagyon megromlott. A Közuti még mindig foglalkoztatja az elméket és feltűnő jelenség, hogy nagyon szaporodnak a vételmegbizások. Most azonban már nem arról beszélnek, hogy a

főváros megvásárolja a Közuti részvények többségét, hanem ellenkezőleg arról, hogy a főváros eladja a birtokában levő Városi villamos részvényeket a Közutinak és fuziót készít elő a két vállalat között. Erről tényleg szó van, csakhogy a kérdés megoldása nem olyan könnyű, miután a két részesedési arányt kellene úgy megállapítani, hogy a fővárosnak legalább az eddigi arányban jusson a vállalat jövedelméből. Más helyről viszont úgy informálnak bennünket, hogy a főváros a Közuti részvénytöbbséget megfogja vásárolni, mihelyt a pénzvviszonyok megjavulnak. Ma még ott tart a főváros, hogy nincs meg a sürgős kölcsön és és kénytelen lesz a pesti nagybankoktól egy 75 milliós kölcsönt fölvenni igen drágán, súlyos feltételek mellett. Nagy eseményekről semmi hír, ma nem készül semmi. A bankok már a nyári pihenőre készülődnek s a nagy üzletek perfektuálását őszre halasztják.

BEFEJEZETT

UJ CSILLAG.

Kedves Szerkesztő Ur!

Érdeklődéssel olvastam A véka alól előhuzott rejtelmek között dr. Magyar Ödön közgazdasági hódításait. Engedje meg Kedves Szerkesztő Ur annak a megállapítását, hogy a kitűnő honatya, aki Lukács László intiumra, sokkal több vállalat igazgatósági tagja, mint ahányat *A Pénzvilág* felsorolt. Ah, ha Magyar ur ilyen szerény volna. Kimaradt a listából több vállalat, így a Gyulafehérvári Takarékpénztár, a Margitsziget bérló rt. stb. A kiváló honatya közgazdasági multja egészen fiatal. Három esztendővel ezelőtt még senki sem ismerte. Lukács László fogta a hóna alá és vitte be mindenhová. Egyébiránt sok helyen Lukács helyett ül bent a

direkcióban. Ő volt eddig Lukács László strohmanja.

Budapest, június 5.

Igaz hive
E. V.

*

A BÖLCŐTŐL A SIRIG.

Tisztelt Szerkesztő Ur!

Székesfehérváron Magyarországnak ebben a legrégibb és egyuttal legősibb városában, ahol mindössze néhány téglatelep képviseli a gyáripárt, 1909-ben összeállt néhány ember s nagy lelkesedéssel, de még nagyobb hozzá nem-értéssel — gyárat akartak alapítani. Az eszme sokféle tetszett össze is hozták a részvénytársaságot, amely azután 100,000 korona alaptőkével megalapította a *Ferronia vas- és szerszámárugyár rt.-ot*. A gyár azóta már két évvel ezelőtt —

megbukott. Eluszott nemcsak az egész alaptőke, hanem még vagy negyvenöt-ezer korona, amit kölcsön vettek a beteg vállalat szakálára. Ennek a gyárnak a históriája különben annyira tipusa a magyar élehetlenségnek, hogy egyenesen a nyilvánosság elé kívánczik.

A bölcs előrelátás ott kezdődik, hogy a gyár helyéül egyik közeli községet, *Imotát* szemelték ki. Hogy miért, most sem tudja senki. Sem a munkaerő nem olcsóbb ott, sem vasbányája nincs a falunak, de még vasutállomás is csak a szomszéd községben van s a gyár telkét sem kapták ingyen, hanem súlyos pénzeket kellett megvásárolni. A gyárat *vízierőre tervezték* s a vizet a pocsolyából akarták nyerni. Föl is épült a gyár, elkészültek a turbinák és mikor már minden készen volt, észrevették — hogy nincs víz. Ennek a tapasztalatnak a birtokában összeült az igazgatóság és egy mérnök tanácsára elhatározta, hogy se víz, se gőz ne hajtsa a gépeket, hanem e kettő együtt kombinált hajtóerőre rendezkedtek be. Így azután elkezdték a gyártást, de mire idáig jutottak, alig volt pénze a részvénytársaságnak. Amit gyártott, az nem kellett senkinek, de különben is többbe kerül minden darab patkó és minden kalapács meg furó, mint amennyiért akárhol megvehették volna. Nyersanyagot nem kaptak hitelbe, mert az a szerencsétlenség is érte a vállalatot, hogy az ügyésze, *Krausz Emil dr.* nyolc hónap után is még *elfeledte bejegyeztetni a céget* s a Ferrónia nyolc havi fennállás után sem volt cég a piacon. Sőt a tetejébe még a *telke sem volt a nevére telekkönyvezve* s így mi sem természetesebb, minthogy sehol egy fillérnyit sem, hitelbe nem kapott. Az első évi közgyűlésen csak az alaptőke egy harmadának, a második évben már kétharmadának fellelgett be végleg, mire a részvényesek ez előtt két és fél évvel kimondották,

hogy felszámoltatják a vállalatot. Ahe-lyett azonban, hogy a felszámolást minden irányban lehetőleg gyorsan per-fektuálták volna, tovább is dolgoztak, a nyers anyagot dolgozták fel s egy-uttal átdolgoztak hozzá nemértéssel mindent. Azután becsukták a gyárat, a munkásokat elbocsátották s a gépek berozsdásodtak.

A részvényesek időnként meg-meg-követelik a felszámoló bizottságtól, hogy tegye közzé a kimutatást. Most is közzé tették azt, amiből kiderül, hogy napról-napra nagyobb a gyár vesztesége s mostmár nemcsak az alaptőke veszett el, hanem az igazgatóságnak is odavész sok pénze.

A baj ott kezdődött, hogy nevetsé-gesen csekély alaptőkével indultak meg s hogy az igazgatóság olyan gyártási munkaprogrammot fogadott el, amelynek egyik-másik terméke ötször annyiba került, mintha készen vették volna. Rettentő hanyagsággal kezelődtek emellett a társaság ügyei is, főként ez okozta hogy a főispán minden iparkodása mel-lett sem sikerült szubvenciót kijárni az államtól. Az akták sohasem voltak ké-szben. Most még két felsőbbirósági dön-tés alatt álló ügy készlelteti a felszá-molást, ami soká húzódik s napról-nápra nagyobb veszteséget okoz. A részvényesek természetesen egy fillért sem kapnak, minden eluszott, sőt még az igazgatóság is ráfizet jó néhány ezer koronát az üzletre. A gyár becsukva gondozatlanul rozsdásodik és értékte-lenedik.

Igy csinálnak nálunk ipart a hozzá-értők.

Székesfehérvár, június 5.

*

A KÖBÁNYAI GŐZTÉGLAGYÁR RT. PESTEN, május 31-én tartotta köz-gyűlését, az akadályoztatott elnökök távollétében Czettel Gyula tag elnök-le alatt. Az előterjesztett mérleg 208,299 K 13 fillér tiszta nyereséget

mutat ki. Az igazgatóság indítványozza, hogy ebből a tartalékalapra 8500 kor. az igazgatóság és tisztviselők jutalékára 28,553 K 18 fillért, a törlesztési alapra értékcsökkenésért 20.000 K fordíttassék osztalékul pedig 4200 darab részvény után részvényenkint 35 korona fizetessék ki; 4246 K 95 fillér pedig új számlára vitessék elő. A közgyűlés az igazgatóság összes indítványait elfogadta, a felmentést megadta s elhatározta, hogy az osztalékot már f. évi június 2-től kezdődően kifizeti a Magyar Bank és Kereskedelmi részvénytársaság pénztára. Következett az igazgatóságot kiegészítő választás és a felügyelő-bizottság választása. Az igazgatóságba választottak: Balogh Brunó, báró Herzog Mór, gróf Károlyi Imre, Krausz Simon, dr. Pap Dávid. A felügyelő-bizottságba: Kraemer József, dr. Csury Jenő, Gergely Károly, Kálmán Henrik, dr. Makay Ernő és Sidwers Lipót.

*

AZ »UNIO« ÉLET- ÉS GYERMEK-BIZTOSÍTÓ-INTÉZET mit szövetkezettél folyó évi májusában 1,246.400 K értékű biztosítási ajánlatot nyújtottak be és 968.500 K értékű új biztosítási kötvényt állítottak ki. Biztosítási összegek fejében 146.932 K 52 fillért fizetett ki. — 1913. január 1-től május 31-ig bezárólag 6,189.200 kor. értékű biztosítási ajánlatot nyújtottak be és 5,015.000 K értékű új biztosítási kötvényt állítottak ki. Biztosítási összegek fejében a folyó évben 769.559 K 64 fillért és az intézet fennállása óta 21,194.853 K 66 fillért fizetett ki.

*

A KASSA—ODERBERGI VASÚT május 31-én tartotta Ludvig Gyula elnöklésével XLI. közgyűlését, amelyen a kormányt Hollán Sándor miniszteri tanácsos képviselte. Az előterjesztett évi jelentés szerint az 1912. év összevétele 33,217.065 korona 89 fillérre ruggott (10%-kal több, mint az előző évben). A kiadások összege 24,810.930 K 83 fillér volt (minthoz 70%-kal több,

mint 1911-ben.) Az összeredmény az előző évvel szemben 1,392.865 korona 86 fillérrel kedvezőbb. Ennek következtében a magyar vonalak állami kamatbiztosítása 806.905 korona 25 fillérrel volt csökkenthető. Ezt egyhangulag tudomásul véve, a közgyűlés megadta a felmentvényeket és az igazgatóságból alapszabályszerűen kilépett Ormody Vilmos főrendet öt évre ismét megválasztották, új igazgatósági tagul az elhunyt Loisch Ede helyére öt évre Pulszky Garibaldi miniszteri tanácsost, a felügyelő-bizottságból kilépő dr. Szelenyi Aladárt pedig három évre újra megválasztották. A közgyűlés elhatározta, hogy a magyar országhatár—oderbergi vonalon a második vágány megépíttessék és hogy ezzel kapcsolatban szükséges tőke elsősorban az osztrák vonal üzleti fölöslegeiből, a fennmaradó rész pedig egyenlőre fennkölcsonból fedeztessék, amelyet alkalmas időben megfelelő fedezettel bíró bankkötvények alakjában, az osztrák kormány hozzájárulásával, kölcsönné fognak átváltoztatni. Az osztrák vonal részére Teschen székhellyel külön üzleti igazgatóságot állítanak fel és ennek szervezésével kapcsolatban az üzletvezetőséget a magyar vonalra helyezik át. A közgyűlés dr. Sieghart Rudolf alelnöknek és Schonka Ferenc igazgatósági tagnak a két kormány között létrejött egyezmény körül kifejtett közreműködéseért, majd az igazgatóságnak és felügyelő-bizottságnak s Pulszky Garibaldi vezérigazgatónak az elért üzleti eredményekért köszönetet szavazott.

*

A MAGYAR ÉLET- ÉS IÁRADÉK-BIZTOSÍTÓ intézet mint szövetkezet aminap tartotta 11-ik évi rendes közgyűlését gróf Széchenyi Aladár elnökelete alatt. Az igazgatósági jelentés szerint a szövetkezet tagjainak száma 14.272-ről 16.138-ra emelkedett. A biztosítási állomány 42,591.420 K-t tesz ki. Az 1912. év folyamán halálesetek

ből és elérésekből kifolyólag 302.902 korona került kifizetésre. A zárszámadás 39.288 korona 92 fillér tiszta nyereséget tüntet fel, melyből a részjegyek alapszabályszerű 5% kamatoztatása után 17.693 korona összeget a biztosítottak nyereségosztalék alapjának gyarapítására fordít az intézet. Az 1903. évben belépett tagok másod-, az 1908-ban belépett tagok első ízben részesültek nyeménysiosztásban. A közgyűlés tudomásul vette az igazgatósági jelentést, a mérleget és zárszámadást, megadta a fölmentvényt, hozzájárult a nyereség felosztási javaslatához. Igazgatósági tagul megválasztották Györgyei Illést, a választmányt pedig Benkő Gyula, dr. Gyergyánffy Jenő, Györgyey Illés, Réti Béla, báró Rudnyánszky Sándor és gróf Somssich Tihamérné egészítették ki. — Itt említjük meg, hogy az intézet igazgatósága Hajós Aladár főkönyvelőt és Zalai Ignác osztályfőnököt cégvezetőkké, Halmos Alfréd és Bass Gyula főtisztviselőket pedig osztályfőnökké nevezte ki.

*

AZ »APOLLO« KŐOLAJFINOMÍTÓGYÁR RT. e hó 3-án tartotta tizennyolcadik rendes közgyűlését. A lefolyt üzletévben elért tiszta nyereség, a múlt évi nyereség-áthozattal együtt, összesen 1,060.974 korona 44 fillér. A közgyűlés elhatározta, hogy ebből az összegből 400.000 kor. 8 százalékos osztalék fizetésére, 544.923 korona 44 fillér különböző tartalékalapok javadalmazására fordíttassék és az alapszabályszerű javadalmazások levonása után fenmaradó 20.234 korona 74 fillér új számlára vitessék át. A szelvényt június 4-től kezdve a Magyar Agrár- és Járadekbank Részvénytársaság pénztáránál Budapesten és az Unionbanknál Bécsben fizetik ki. Az igazgatóság előter-

jesztéseit egyhangulag fogadta el a közgyűlés és az igazgatóságnak, valamint a felügyelő-bizottságnak a fölmentvényt megadta.

*

A HUNGÁRIA ÁLTALÁNOS BIZTOSÍTÓ RÉSZVÉNYTÁRSASÁG ami nap tartotta első közgyűlését gróf Károlyi Imre elnök elnöklete alatt. A közgyűlés a társaságnak kiváló üzlet-eredményeit örömmel vette tudomásul és egyhangulag elfogadta az igazgatóság összes javaslatait. Az igazgatóság új tagjává megválasztott Fleissig Sándor, a Magyar Bank és Kereskedelmi Részvénytársaság igazgatója, a felügyelő-bizottság tagjaivá pedig Katona Zoltán, Roth József, Szücs Bertalan, Telegdy József, Visnya Ernő és Zsolnay-Matyasovszky Tibor. A közgyűlés a tisztviselői nyugdíjalap megteremtésére 50.000 koronát bocsájtott az igazgatóság rendelkezésére. A közgyűlést követő igazgatósági ülésen a társaság elnökévé gróf Károlyi Imre, alelnökeivé pedig báró Fejérváry Imre és Székely Ferenc választottak meg.

*

A FOLYAM- ÉS TENGERSHÁJÓZÁSI TÁRSASÁGNAK a kereskedelemügyi miniszter által felülvizsgált és jóváhagyott 1912. évi zárszámadásait az igazgatóság folyó évi május 30-án tartott ülésében véglegesen megállapította és a közgyűlés idejét június 28-án, delelőtt tíz órára tűzte ki. A közgyűlésen az igazgatóság a karbantartási alap javára 2,139.297 korona 11 fillérnek a leírását és az 522.594 kor. 47 fillért kitevő tiszta nyereségből, az elmúlt üzletévre részvényenként 10 korona, vagyis 5% (1911-ben 4½%) osztaléknak a kifizetését fogja indítványozni.

*

KRÓNKA

PÉNZÜGY.

A Gazdasági és ipari takarékpénztár rt. (Kaposvárott) május 28-án tartott közgyűlésén elhatározta a kaposvári Kereskedelmi és iparbank rt. beolvasztását olyan módon, hogy 6 drb kereskedelmi és iparbank részvényt 5 drb saját részvényre cserél be és e célból alaptőkéjét 1.500.000 K-ról 1.833.400 K-ra emelte fel.

*

Az Illavai hitelbank rt. 160.000 kor. alaptőkével létrejött. Az igazgatóság tagjai: Pollacsek Simon dr., Rosenthal Bertalan dr., Kaunitz Jakab, Schein Henrik, Borcsitzky László, Tyroler Jenő.

*

A Tabvidéki takarékpénztár rt. f. évi közgyűlésén az alaptőkét 100.000 K-ról 140.000 K-ra emelte fel, 400 drb 100 K n. é. új részvény kibocsátása útján.

*

A Turócszentmártoni részvénytakarékpénztár cégét Sporitelna rt.-ra változtatta.

*

A Tatra felsőmagyarország rt. (Turócszentmárton) válságban jutott. A Tatra alaptőkéje 800.000 K tartalék-alapja 300 000 K váltótárcája $5\frac{1}{2}$ millió K, amiből 2 millió K van visszleszámitolva, a jelzálog követelése cca $2\frac{1}{2}$ millió K, egyéb kintlevősége $3\frac{1}{2}$ millió K, míg a betétállomány 9 millió K volt az 1911. év végén, amely azonban az 1912. évben tetemesen csökkent. A rossz pénzüviszonyok azonban reá is kihatottak, a betétek nagyrészt a felvidék tanulatlan és a háborus időkben nagy izgatottságra hajlandó népe kivette a takarékpénztárból, úgy hogy

az intézet csak nehezen tudott kötelezettségeinek eleget tenni. Most azonban a válság nyilvánvaló lett és az igazgatóság tárgyalásokat kezdett, elsősorban prágai intézetekkel, a bank szanálására. A szanálás feltételeit az igazgatóság a június 12-én tartandó közgyűlés elé fogja terjeszteni.

*

A Magyar közvetítőbank rt. igazgatósága a június 15-re egybehívott közgyűlésen kérni fogja, hogy az 1912-ben új részvények kibocsátására kapott felhatalmazását a közgyűlés hosszabbítsa meg.

*

Az Első magyar iparbank megvette a Magyar általános hitelbank Nádor és Zrinyi-utca sarkán levő banképületét és a f. év végén oda elhelyezi központi irodáit és pénztárait.

*

A Pestmegyei népbank m. sz. május 13-ra egybehívott közgyűlése nem volt határozatképes. Az igazgatóság június 12-re újabb közgyűlést hívott egybe amelyen a megjelent részvényesek számára való tekintet nélkül kimondják a felszámolást.

*

A Szilágykrasznai és vidéke takarékpénztár rt. június 19-én tartandó közgyűlésén magábaolvasztja Krasznai hitelbank rt.-ot és a célból alaptőkéjét 400.000 K-ról 800.000 K-ra emeli fel.

*

A Pestmegyei takarékpénztár és a jobbparti bank egybeolvadása. Közöltük annak idején, hogy a bíróság megsemmisítette a Pestmegyei Takarékpénztár és a Budapesti Jobbparti Bank egybeolvadására vonatkozó közgyűlési ha-

tározatokat, mert azok a kereskedelmi törvény intézkedéseinek nem feleltek. Mindkét intézet ennek folytán újabb közgyűlést tartatott, újból elhatározta az egybeolvadást és az erre vonatkozó határozatot most a bíróság is jóváhagyta.

*

A Délmagyarországi közgazdasági rt. (Szeged) ellen az Aradi ipar és népbank rt. csődöt kért, amit a szegedi törvényszék május 31-én el is rendelt. Csődtömeg-gondnokká Grüner Fülöp dr. neveztetett ki, a bejelentési határidő június 14.

*

Az Osztrák Siemens-Schuckert villamossági művek rt. (Bécs) 1912. évi mérlege 2,004.329 K tiszta nyereséggel zárult, szemben az előző évi 1,800.020 K-val. Az igazgatóság a f. évi rendes közgyűlésen javasolni fogja, hogy a nyereségből az alaptőkéit 342.223 K-val dotálják, 14 K = 7% osztalékot fizessenek, míg tavaly 12 K = 6% volt az osztalék.

*

A «Friedrich Wilhelm» cégváltozása. Az eddig «Friedrich Wilhelm Preussische Lebens und Garantie Versicherungs A.-G.» elnevezési viselt társaság múlt hó 29-én megtartott közgyűlésén a társaság cégét «Friedrich Wilhelm Lebensversicherungs Gesellschaft»-ra változtatta meg.

*

A Magyar Pénzüntézetek Központi Hitelbankja most tette közzé az 1912. üzletévről szóló mérleget, melyből kitűnik, hogy az intézet pár százezer korona híján, az egész tizmillió alaptőkéjét elveszítette. A megelőző, 1911-es üzletév végén 7,182.700 korona volt a veszteség, mely a múlt esztendőben további 2,061.786 koronával szaporodott. Miután így 9.24 millió koronát veszítettek a tizmillió korona alaptőkéből, a köz-

gyűlésnek az lenne a törvény előírásának megfelelő tennivalója, hogy ki-mondja a felszámolást, vagy lebélyegeztesse a részvényeket. Ámde ilyen indítvány nem szerepel a közgyűlés napirendjén. Az igazgatóság ugyanis még mindig nem adta föl a reményt, hogy reorganizálhatja az intézetet. Támaszkodik pedig e részt a múlt évben tartott rendkívüli közgyűlés ama határozatára, mely az intézet fönntartása mellett döntött, jöllehet az alaptőkének több mint a fele része már akkor is el volt veszítve. Az igazgatóság tehát azt fogja javasolni, hogy a veszteséget vigyék át a jövő év számlájára, egyenlőre pedig tartsák fenn a statuszkvót, t. i. a meglévő üzletek lebonyolítását.

*

A Belvárosi takarékpénztár rt. a megváltozott pénzvviszonyokkal számolva elhatározta, hogy 5%-os kamatozású zálogleveleket bocsát ki, amelyeket nemcsak a budapesti és bécsi, hanem az amszterdami tőzsdén is be fog vettetni. Ez utóbbi helyen az Incassobank június 2-án már be is vezette az új típusú zálogleveleket az ottani tőzsdén.

*

A Turócszentmártoni részvénytakarék-pénztár cégét Sporitelna rt.-ra változtatta.

*

A Nyersbőr behozatali és kiviteli rt. felszámoló Beck Adolf és Schubert Sándor közhirre teszik, hogy az 1913. márc. 31-én tartott rendkívüli közgyűlés a társaság feloszlását és felszámolását határozta el. Felhívják ennél fogva a társaság hitelezőit, hogy követeléseiket hat hónap alatt érvényesítsék.

*

A Központi kereskedelmi és iparbank rt. igazgatósága a június 9-én tartandó rendkívüli közgyűlésén javasolni fogja

a 8 millió K alaptőkének lebélyegzés útján 5 millió K-ra való leszállítását, egyúttal azonban 1,500.000 K n. é. új részvény kibocsátását, úgy, hogy e mivellet keresztülvitele után a bank teljesen befizetett alaptőkéje 6,500.000 K lesz. A kibocsátandó új részvények tekintetében az eddigi részvényesek elővételi jogot nyernek ugyan, de ettől függetlenül az új részvények elhelyezését egy tőkeerős konzorcium biztosította.

*

A Soroksári gőzmalom Ledofsky Géza rt. 1912-ben 188.828 K örlési nyereséget ért el, szemben az 1911. évi 225.494 K-val, amiből költségekre 157.419 (1911-ben 175.856) K-t fizettek ki, leírásokra 31.412 (49.638) K-t fordítottak, úgy hogy a mérleg nyereség-veszteség nélkül zárolt, mint 1911-ben. 1910. óta fennálló vállalat tartozása 945.215 (800.724) K, kintlevősége 639.629 (483.966) K.

*

Kaposvár város 1912. évi zárószám adása szerint a város tulajdonát képező és kezelése alatt álló pénztáraknak és alapítványoknak 1912. december 31-én 5,899.602 K cselekvő és 3,400.366 K szenvedő vagyona volt, úgy hogy a tiszta vagyón 2,499.235 K.

*

IPAR.

A Globus pénzügyintézetek műintézete és kiadóvállalat rt. június 2-án megtartott közgyűlése elhatározta, hogy a 273.000 K törzs részvénytőkét a részvényeknek 50 K-ról 10 K névértékre való leszállítása által 55.000 K-ra redukálja, azonkívül pedig 700 drb 30 K n. é. részvényt megsemmisítenek, ami által az eddig 845.000 K alaptőke 580.000 K-ra szállíttatik le, ami által a vállalat eddigi veszteségeit a mérlegből eliminálták. Az igazgatóságba új tagokul megválasztottak: Herzfeld Frigyes, Horánszky Lajos és Tibor Róbert.

*

A Fővárosi sörfőző rt. Kőbányán igazgatósága fehérvia a vállalat részvényeseit, hogy a birtokukban levő rész-

vények névértékének további 40%-át, azaz részvényenként 80 K-t fizessék be 1913. június 4-ig a Hazai bank rt. főpénztáránál.

*

A Siculia természetes szénsavat süritő gyár rt. (Málnásfürdő) június 22-én tartandó közgyűlésén a vállalatokat ért jelentékeny veszteségek folytán leszállítja a 320.000 K alaptőkét.

*

A Koronafény egyesült légszész- és villanyszerelők gázizzófény szövetkezete igazgatósága május 18-ra közgyűlést hívott egybe, amelynek napirendjén szerepelt a szövetkezethez részvénytársasággá való átalakulására vonatkozó javaslat is. Ezt a közgyűlést azonban nem tartották meg, mert nem sikerült a részvényeket elhelyezni. Az igazgatóság most újabb közgyűlést hív egybe, amelynek azonban már nem az átalakulás, hanem a felszámolás kimondása tárgyában határozni.

*

Az Aradi Széchenyi gőzmalom rt. közelebb rendkívüli közgyűlést tart, a melyben kimondja, hogy körülbelül kétfélmillió hitelszükségletét ezentúl az Aradi Ipar- és népbanknál fogja fedezni.

*

A Nagykárolyi zár-lemezárú- és faipar rt. 1912. évi mérlege 18.899 kor. veszteséggel zárult.

*

A malmok üzemkorlátozása. A fővárosi malmok tekintélyes lisztkészletei, továbbá a gyenge fogyasztással is indokolt rossz üzletmenet arra késztették a malmokat, hogy a május elején megindult és további üzemkorlátozást célzó tárgyalásaikat folytassák. Értesülésünk szerint a fővárosi malomegyesületben most folyó tanácskozások esetleges üzemszünetelésre is kiterjednek. Feltéve, hogy a malmok az üzem korlátozás, illetve szünetelés tekintetében meg egyeznek, a korpa és a nyolcas mostani ára állandóbb jeletget fog ölni.

Kronberger-féle faipar rt. cég alatt a budapesti Kronberger M. és fia fatermelő cég, amely a Greiner-féle csőd eseténél érzékeny veszteségeket szenvedett és maga is csaknem zavarba került, 1 millió K alaptőkével részvénytársasággá alakult át a Wiener Bankverein és a Magyar fakereskedők hitelintézete támogatásával. Az igazgatóság tagjai: Engel Aurél dr., Kronberger Zsigmond, Kronberger József, Kronberger Jenő, Spitz Márkus, Fuchs Aladár és Fried Ármin. Felügyelő-bizottság: Mezey József, Kreisler Gyula dr. és Vuk Gyula.

*

A Magyar-belga fémipargyár rt. május 20-án tartott közgyűlésén az alaptőkét 1,600.000 K-ról 2 millió K-ra emelte fel. Az igazgatóság most tette közzé a részvényjegyzési felhívást, a mely a részvényeseknek június 10-ig 4:1 arányban elővételi jogot biztosít. Az új részvények kibocsátási árfolyama 250 korona.

*

A Quarnero gőzmosógyár rt., amely ellen a budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék megnyitotta a csődöt, a melyet azonban vagyonhiány miatt rövidesen meg is szüntetett, június 15-én rendkívüli közgyűlést tart, amelyen határozni fognak.

*

Az Amerikai cipőgyár rt. 1912-ben 637.965 K (az előző évben 363.320 K) nyers jövedelmet ért el. Ebből kiadtak költségekre 338.852 (253.324 K-t adóra 16.483 (4557) K-t és kamatokra 130.761 (17.062) K-t, míg leírásokra 49.321 (14.280) K-t fordítottak. A tiszta nyereség 102.549 K, az előző évi 72.795 K-val szemben. Az igazgatóság a jun. 9-én tartandó közgyűlésnek azt fogja ajánlani, hogy részvényenként 108 K = 90% osztalékot fizessenek, míg a múlt évben 96 K volt az osztalék.

*

A Concrét általános cementipar rt. fel számolói lettek: Jaulusz Ernő dr. és Székely Sándor dr.

*

Szatmári téglá és műpalagár rt. cég alatt 20.000 K alaptőkével új vállalat alakult Szatmáron.

*

A Resicai falepároló rt. 1912. évi zárószámadásában az előző évről áthozott 44.693 (1911-ben 12.128) K nyereség-maradvánnyal együtt 2.252.470 (az előző évben 2.042.515) K nyers jövedelmet mutat ki, amiből kiadtak 1.763.150 (1.653.822) K-t. A tiszta nyereség tehát 489.320 K, az 1911. évi 388.694 K-val szemben.

*

Hajdusámsoni gazdák malma rt. cég alatt Winkler testvérek hajdusámsoni gőzmalma részvénytársasággá van átalakulóban. Az alapítók terve szerint a malom gabonarakartát is létesít.

*

A Seidl-gerenda rt., amely 1912-ben alakult 600.000 K alaptőkével első mérlegét 3470 K vesztességgel zárta. Az igazgatóság a június 7-re összehívott közgyűlésnek a fölszámolás kimondását fogja ajánlani.

*

A Harkonyi kendergyár rt. (Dravasabolcs) beszüntette üzemét. A 6 év óta fennálló vállalat alaptőkéje 900.000 K. 1912-ben a jégverések és folytonos esőzések a kendertermést megsemmisítették, a gyár nem tudott elég és olcsó anyaghoz jutni, válságos viszonyok közé került, de a kormány 300.000 K kamatmentes kölcsönt bocsátott rendelkezésére. A kormánysegítség sem volt képes a vállalatot talpra állítani.

*

A Dunántúli mész- és téglagyárak rt. (Sümege), amelynek előbbi cége Dunántúli mészmuvek és téglagyárak rt. volt és 1912-ben helyezte át székhelyét Budapestről Sümege, 1912. végén lezárt első mérlegében 591.406 K nyers jövedelmet mutat ki, míg a tiszta nyereség 7580 K.

A Pinkafői villamos művek rt. 120.000 K törzs- és 119.000 elsőbbségi részvénytőke mellett 1912-ben 9370 K tiszta nyereséget ért el, szemben az előző évi 6425 K-val.

*

KERESKEDELEM.

Magyar müipari és kereskedelmi rt. cég alatt 100.000 K alaptőkével új vállalat alakult Budapesten Gönczi József müipari szabadalmának értékesítésére. Az igazgatóság tagjai: Gönczi Elemér dr., Gönczi Dezső dr., Gönczi József és Dimitrievits Péter dr.

*

A Detailfakereskedők nagykereskedése rt., amely 1912-ben addig 90.000 kor. alaptőkéjét egy tizedrészére bélyegezte le, 1912. évi zárószámadásában 505 K nyereséget mutat ki az előző évi 5006 K-val szemben. Az igazgatóság a május 31-ére összehívott közgyűlésnek azt fogja ajánlani, hogy a 9000 K alaptőké két emeljké föl 150.000 K-ra.

*

A Lampel R. könyvkereskedése (Wodianer F. és fiai) rt. 1912. évi zárószámadásában 12.566 K tiszta nyereséget mutat ki az előző évi 11.378 K-val szemben. Az osztalék az idén is, mint tavaly, részvényenkint 50 K = 50% lesz.

*

A Mütrágyát értékesítő szövetséget, a mütrágyagyárak kartelje 1912. évi mérlegében 559,037 (az előző évben 440.757) K nyers jövedelem mellett 6588 kor. tiszta nyereséget számol el az előző évi 2065 K-val szemben.

*

A Roheim Károly fiai rt., amely közelebb alakult át 700.000 K alaptőkével részvénytársasággá 3,200.000 K névértékű elsőbbségi részvényt bocsátott ki, amelyet a nagy hitelezők vesznek át.

*

Az Unió ingatlanforgalmi rt. nem működik, hanem az alaptőkéjéből befizetett egész 500.000 K-t bankbetétben tartja. A társaság 1912. évi második mérlege éppen úgy, mint az első, mindössze két tételből áll: vagyon gyanánt

a Kereskedelmi banknál elhelyezett 500.000 kor., teherként pedig a névleg 1 millió K alaptőkéből befizetett 500.000 kor. szerepel.

*

A Magyar könyvterjesztő vállalat rt. 200.000 K alaptőke mellett 1912-ben 26.082 K tiszta nyereséggel zárta mérlegét, szemben az előző évi 20.685 K-val.

*

KÖZLEKEDÉS.

A Nagybecskerek-privigye németprónai h. é. vasút rt. június 17-én tartandó közgyűlésén határoznak a vasút felszámolása ügyében. A vállalatot a Máv. veszi át. A tranzakció a Máv.-nak három milliójába kerül. A vállalat 1912. évi mérlegét 134.553 K tiszta nyereséggel zárta, szemben az előző évi 131.388 K-val.

*

A Kunszentmiklós-dunapatai h. é. vasút 1912. évi tiszta nyeresége 93.218 kor., szemben az előző évi 99.056 K-val.

*

A Humónna-takcsányi h. é. vasút rt. 1912-ben 98.324 K-val zárta mérlegét, szemben az 1911. évi 60.383 K-val.

*

A Hidegkut-tamási-i h. é. vasút rt. tiszta nyereséggel zárult, szemben az előző évi 12.836 K-val.

*

A Gölniczölgyi vasút rt. 1912. évi mérlegét 187.951 K tiszta nyereséggel zárta, szemben az 1911. évi 209.157 koronával.

*

Az Első délnyugoti határörvidéki h. é. vasút rt. 1912. évi tiszta nyeresége 258.778 K, szemben az előző évi 282.267 K-val. A vállalat törzstőkéje 5,855.200 K, elsőbbségi részvényeinek összege 15,330.800 K, amely tőkét beruházásokba fektették be.

*

A Szigetvár-kaposvári h. é. vasút rt. 1912. évi tiszta nyeresége 65.855 kor., szemben az 1911. évi 65.365 K-val.

*

A Karánsebes-hátszegi h. é. vasut rt. 1912. évi mérlege 283.179 K tiszta nyereséggel zárult, az előző évi 336.344. A nagy visszaesés folytán az osztalék az idén kisebb lesz.

VEGYES.

A Csillaghegyei forrásvíz rt. mérlege 100.000 K alaptőke mellett 968 (az előző évben 403) K tiszta nyereséggel zárult. A vállalat 35.506 (54.100) K-val tartozik, amivel szemben a forrástelep mérleg-értéke 70.000 (53.855) kor., a bizományban levő készlet 40.356 (372) K van felvéve, a folyószámla-követelés 9744 (8774) K.

A Ritz szálloda rt. május 27-én és folytatólag 28-án megtartott közgyűlésen elfogadták Gyömrői M. Manó kibontakozási tervét, amely szerint egy, a Londoni Ritz Hotel Developpement Co. LD., a Palatinus építő- és ingatlanforgalmi rt. és Gyömrői M. Manóból álló érdekcsoportnak a szálloda bérletére és üzemben tartására junius 20-ig opciót adnak.

A Liget-szanatórium rt. 1912-ben elhatározta ugyan, hogy alaptőkéjét 2500 drb 200 K n. é. elsőbbségi részvénykibocsátása által 1.500.000 K-ra emelik föl, emiből eddig azonban csak 169.200 K van befizetve. A vállalat 1912-ben 52.157 K nyereséget ért el az előző évi 33.865 K-val szemben.

A Borszéki fürdővállalat rt. 1912. évi mérlegét 1282 K tiszta nyereséggel zárta az előző évi 3026 K-val szemben. Osztalékot a vállalat az idén sem fizet.

A Szécsényi népbank rt. igazgatósága Breuer Ármint, a kisvárdai szabolcsi takarékpénztár rt. főkönyvelőjét az intézet cégvezető-főkönyvelőjévé választotta meg.

Junius 7. Magyar általános gépgyár rt. d. u. 4. ó. (Váci-ut 141.) — Harasztirácheri h. é. vasut rt. d. e. 9. ó. (V., Mérleg-u. 3.) — Ungvár-dajáni h. é. vasut rt. d. e. $\frac{1}{2}$ 10. ó. (u. ott.) — Budapest-vác-gödöllői h. é. vasut rt. d. u. 5. ó. (IV., Koronaherceg-u. 2. — Seidl gerenda rt. d. e. 9. ó. (V., Akadémia-u. 3.)

Junius 8. Magyar galíciai naphtamély furási vállalat rt. d. e. 11. ó. (V., Honvéd-u. 18.) — Dunántuli mész és téglagyárak rt. d. e. 10. ó. (Hungári-szálló.)

Junius 9. Központi kereskedelmi és iparbank rt. rk. d. u. 1. ó. (V., Váci-körut 26.) — Amerikai cipő rt. déli 12. ó. (VII., Erssébet-körut 39.) — Zsebelyliebingi h. é. vasut rt. d. e. 10. ó. (V., Báthory-u. 5.)

Junius 12. Karánsebes hátszegi h. é. vasut rt. déli 12. ó. (V., Váci-körut 16.) — Sonkup és Korb Himzőipar rt. d. u. $\frac{1}{4}$ 4. ó. (V., Fürdő-u. 2.)

Junius 14. Torontáli h. é. vasutak rt. d. e. 11. ó. (Andrássy-ut 73–75) — Kapriórai márványbányák rt. d. u. 6. ó. (IV., Aranykéz-u. 6. — Magyar Humphreys rt. d. u. 4. ó. (V., Szalay-u. 2.) — Turul mészártermékek feldolgozására alakult rt. d. u. 4. ó. (IX. Gubacsi-ut 13.)

Junius 16. Magyar-bodzai bükkfaipar rt. déli 12. ó. (Hungária-szálló.) — Resicai falepároló rt. d. e. 11. ó. (V., Egyetem-u. 1.) — Magyar Siemens-Schuchert-Mövek villamossági rt. d. e. $\frac{1}{2}$ 11 ó. (VII., Kertész-u. 10.)

Junius 14. Unio erdőipar rt. d. u. 3. ó. (V., Sas-u. 14.) — Soroksári gőzmalom Ledofsky Géza rt. d. u. $\frac{1}{4}$ 4. ó. (V., Váli-körut 26.)

Junius 19. Royal automvbil garage rl. rk. déli 12. ó. (IV., Gizella-tér 3.)

Junius 21. Ruma klenáki h. é. vasut rt. d. e. 10. ó. (Keresk min.) — Kalotai-izégi erdőipar rt. d. u. 3. ó. (V., Akadémia-u. 13.)

Junius 23. Kir. szab. Pécs-barcsi vasut déli 12. órakor. (V., Nádor-utca 12. szám.)

Junius 30. Barcs-pakrácsi vasut rt. d. e. 11. ó. (V., Tükör-u. 2.)

POSTÁNK

BESZERZÉSI. Mi lesz most, amikor nincs többé Lukács a szennyes ügyek fedezésére?

BIZTOSÍTÓ. Ha sokáig úgy megy visszafelé a Foncière, mint az utóbbi időben, nem sokat fognak ott jubilálni Ribáriék, meg a többi öreg, nyugalomra érett urak.

VÁROSI. Bárczy lehet jó polgármester (ez nem bizonyos ugyan), de

mint finanszírozási kapacitás megbukott. Hiába, még az adósságcsináláshoz is érteni kell.

KÉPVISELŐ. Hantos nem kísérte utolsó útjára Lukácsot. Egyedül engedte Bécsbe utazni. Szegény Lukács, milyen elhagyott . . .

A szerkesztésért FODOR OSZKÁR felelős.
Kiadja: A Pénzvilág Lapkiadó és Nyomdai Rt.

RÓVÓ ALADÁR könyv- és könyomdája, Budapest VI., Teréz-körút 40—42.

**Bankok
írógépe csak
Smith Bros!**

Az **Osztrák-Magyar Bank**
csakis **SMITH BROS-gépet**
használ!

Bárhol szívesen bemutatjuk.

Faragó Testvérek
Budapest, VI. Nagymező-u. 8
(Ernst-muzeum palota).

AUER IGNÁC

kő- és könyvnyomdája
papíráruháza

Budapest,

VIII., Rákóczi-ut 11

MEGJELENT AZ AUER-féle

Határidő Napló

mely nélkülözhetetlen előjegyzési könyv pénzüzeteknek, mindenféle részvénytársaságoknak, kereskedőknek, ügyvédeknek, orvosnak és magán embereknek. ÁRA 3 KORONA.

Kapható minden könyv- és papírkereskedésben és valamint a kiadónál.

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat
PESTEN (ezelőtt DRASCHE)

Budapest, VII. ker., Király-utca 67.

Telefonszám : 34—51 és 34—61.

Keromit kocsut-kövek. Keramitlapok. Fayence porcellán lemezek. Porcellán szigetelők. Tűzálló chamotte-téglák. A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészítését is.

Egyesült Tégl- és Cementgyár r.-t.

Budapest,

Központi iroda: **V., Mérleg-utca 3.**

Gyárak: **Lábatlan, Kőbánya, Budajlak, Nyergesujfalu, Dömös.**

Ajánlja lábatlani kitűnő minőségű portlandcementjét, Budajlaki tetőcserepeit stb.

Bélapátfalvai Portlandcementgyár r.-t.

ALAPTŐKE 3,350.000 K.

Igazgatóság :

Budapest, V., Bank-u. 6.

Telefon 173-74. Sürgőncim: Bélcement.

Gyár: **Bélapátfalva, Borsodm.**

ÉVI GYÁRTÁSI KÉPESSÉG

18.000 WAGGON.

Felülmulthatatlan minőség. A szabvány-szerű 28 napos szilárdságot már 3 nap alatt éri el.

**„ÜSTÖKÖS“
védjeggyű
PORTLAND-
CEMENTUNK**

páratlan és utólérhetetlen minőségű. A cementtechnika legszigorubb követelményeinek megfelelő **felülmulthatatlan szilárdság, abszolút térfogatállandóság és magas homokfelvevő képesség,** valamint igen szép kiütésmentes szín, nélkülözhetetlenül tette a bélapátfalvai portlandcementet a vasbeton, beton, műpala és minden egyéb cementáru gyártásnál.

Megrendeléseket elfogad a vezérképviselőt:

Magyar Bank és Kereskedelmi R.-T.

Budapest, V., Bank-utca 6. sz.

Telefon 173-74.

Telefon 173-74.

Magyar-Horvát Tengeri Gözhajózási Részvénytársaság, Fiume.

Fiuméből Dalmáciába és Olaszországba.

A turisták által elismert legrövidebb és legkényelmesebb összeköttetés.

Fiume—Dalmácia: Naponta hajóindulás, ezek közül hetenként 4 gyorsjárat. Fiuméből Zára, Spalato, Curzola, Gravosa (Raguza), Castelnovo és Cattaróba. Az utazás tartama Gravosáig csak 20 óra, Cattaróig 24 óra.

Fiume—Venezia: Hetenként 3—6 gyorshajóösszeköttetés.

Fiume—Ancona: Hetenként 2—3 gyorshajóösszeköttetés.

Fiume—Ravenna: Hetenként járat oda és vissza.

Ezen gőzösök közvetlen csatlakozásban közlekednek a Budapest felől érkező és Budapestre induló gyorsvonatokkal, melyek a hajóállomásig és onnan közlekednek, ugyyszintén Veneziában és Anconában az olasz vonatokkal csatlakoznak Róma, Nápoly, Bari, Brindisi, Bologna, Firenze, Milano felé.

Fiume—Corfu—Patras: Kéthetenként.

A gözhajók modern kényelemmel, hálófülkékkel, kitűnő étteremmel és a kényelmes és kellemes utazás minden kellékével vannak felszerelve.

Bővebb felvilágosítást nyújt a

Központi Menetjegy-iroda

Budapest, V., Vigadó-tér 1. szám és annak összes magyarországi fiókirodái.

Schott H. és Donnath

Császári és kir. udvari szállítók.

Ideal

Erika

írógép és

X×X

kombinált
számoló-
összeadó
gép

Magyarországi telepe

Budapest, VI, Andrásy-ut 53

TELEFON 62—45

TELEFON 62—45

JELZÁLOGKÖLCSÖNÖK

kieszközlését,

konverziók keresztülvitelét

előnyös kamat és törlesztési feltételekkel az ingatlanok becsértékének 75%-áig itthon és a külföldön; földbirtokok vételét és eladását, ezeknek parcellázását, illetőleg a parcellázási műveletnek finanszírozását s teljes lebonyolítását; bérletek közvetítését és finanszírozását, **mindennemű mezőgazdasági, ipari és kereskedelmi megbízás** előnyös intézését és lebonyolítását készséggel vállalja a

MAGYAR KÖZVETÍTŐ BANK

RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Budapest, VI, Teréz-körut 46.

Minden kérdésre azonnal válaszol, utbaigazit, a szükséghez képest a helyszínére saját költségén tisztviselőt is kiküld.

Sürgőnycim: Követítőbank Budapest.

Telefon (interurban) 144—68.

Alapítva 1858-ban.

MAISON DE TAPIS

Szőnyegház

TEPPICHHAUS

**Mindennemű
szőnyegek függönyök
és terítők
nagy választékban.**

Telefon 17—16

BUDAPEST, IV.

Károly-körut 26 sz.

MARTA

SZEMÉLY- ÉS TEHER-

AUTO.

GYÁR:

**Marta Magyar
Automobil R.-T.
Arad.**

VEZÉRKÉPVISELET

Royal-Garage,

**BUDAPEST, IX.,
PÁVA-U. 10—12.**

„Austro-Americana“

37 oceángőzös Triest 37 oceángőzös.

Rendszeres személy- és árujratok az észak-amerikai Egy. államokba és Kanadába, Görögország, Olaszország, Északafrika és Spanyolország érintésével.

Triesztből New-Yorkba és Kanadába

a »Kaiser Franz Josef I.« és a »Martha Washington« stb. pompás kettőcsesavaru gőzessel. Az átkelés az Óceánon Gibraltártól New-Yorkig mindössze 7–8 nap. Az előző 6 napos ut Gibraltárig az adriai és földközi tenger gyönyörű tájkán át vezet és ingyenes kéjutazás-számba megy, mert az egész ut nem kerül többbe, mint az egyszerű oceánátkelés.

Üdülő és kéjutazások a földközi tengeren.

Kizárólag kajütutasok felvétele a délamerikai vonalakra. (Argentina, Brazília.)

Felvilágosításokkal szolgál az »Austro-Americana« irodája (magyarországi helyettes: ZERKOWITZ EMIL)

Budapest, VII., Tökölly-ut 2.

(A keleti pályaudvar indulási oldalával szemben.)

Tőzsdetagok Tőkepénzesek Pénzüntézetek Malmok Gazdák

legjobb kézikönyve a

Budapesti

Tőzsde Almanach

A jelenleg érvényes tőzsdei szokások, az áru- és érték börzére vonatkozó összes tudnivalók.

Szerkeszti és kiadja:

KOVÁCS SÁNDOR GYÖRGY

IV. évfolyam.

Már megjelent.

Ára vászonkötésben 7 kor.

Megrendelhető:

VI. Nagy János-utca 8.
vagy A PÉNZVILÁG
kiadóhivatalában.

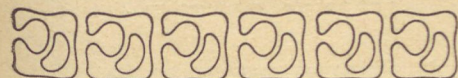
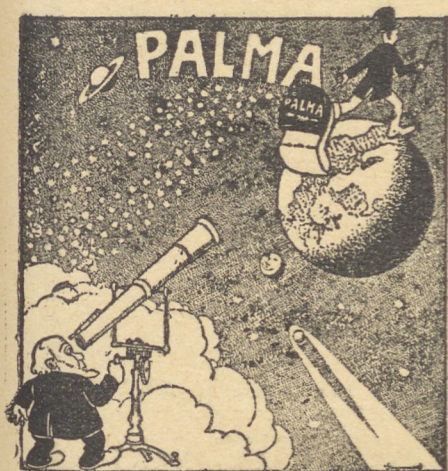
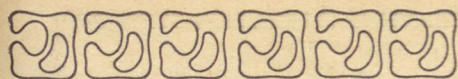
Alkalmi

Butor-áruháza Baross-utca 9

(az egész házban). Fölhalmozott raktár miatt mindenféle urasági és polgári butorok, szőnyegek, csillárok, nipppek stb. stb.

mélyen leszállított áron árusítatnak.

FIUME

Cognac Medicinal

Fiume szójegyre különösen ügyelni!

„ADRIATICA”

Cognac Lepároló R.-T., Fiume.

Ganz és Társa-Danubius gép-, vagon- és hajógyár rt. Budapest.

Motorok benzin spiritusz, gáz, szivógáz- és kohógáz-üzemre, minden nagyságban 3000 lóerőig. Üzemköltség $1\frac{1}{2}$ — $2\frac{1}{2}$ fillér lóerőnként és óránként.

Emelődaruk kézi, gőz, petroleum vagy elektromos hajtásra. Közuti hengerlőgépek. Gőzekék. Gőzmotoros személyszállító vasuti kocsik kis és nagy vasutak számára.

Mindenféle vasuti kocsik személy és teherszállításra.

Vasuti felszerelések. Kéregöntésű kerekek. (Griffin rendszere.)

Hengerszékek malmok számára, kéregöntésű hengerekkel, Mindenféle malomgépek. Egész malmok berendezése és felszerelése. Brikettsajtók szén, fűrészpors és effélék briketkezésére.

Turbinák minden egyes esetben a helyi szükségletnek megfelelően szerkesztve, az elérhető legnagyobb hatásfok biztosításával. Speciális gépek a papír- és cellulozegyártáshoz. Transzmissziók. Füstémésztő készülékek. Gyári berendezések.

Árjegyzékkel és költségvetésekkel szívesen szolgálunk. :: :: ::

AGOBIÁN ÉS ADORJÁN

PERZSA
SZÖNYEGEK
TELEFON: 79-13.

BUDAPEST, IV.
VÁCI-UTCA 30
(HARIS-BAZÁR)

Sürgőnycim: CONSUMUS.

Telefonszám: 25-02 és 66-97.

Magyar Élelmiszerszállító Részvénytársaság

BUDAPEST, IX., TÓTH KÁLMÁN-UTCA 8-10. SZ.

Hűtőházi osztály: A modern hűtőtechnika követelményeinek megfelelőleg berendezett hűtőházunkban a légköri viszonyok, u. m. hőfok, nedvességi fok és feltétlenül tiszta levegő oly módon szabályozhatók, hogy a beraktározott, különben romlásnak alávetett mindenféle élelmicikkek változatlan minőségben hosszabb ideig eltarthatók. A hűtőházban nyilvános jellegénél fogva bárki tetszésszerűen időre mérsékelt díjtételek mellett beraktározhat (bármily mennyiségben **vad, baromfi, hus, tojás, vaj, hal, gyümölcs, virágcsirák, főzelék,** stb. élelmicikkeket, továbbá szörme és szőnyegeket. A beraktározás feltételei, valamint a beraktározandó áruk kezelésére vonatkozó részletes utasításokkal készséggel szolgálunk. **ÜZLETÁGAK: Szállítási osztály:** baromfi-, tojás-, vad-, vaj-, gyümölcs- és főzelékküldemények után, ha a társaság neve alatt kerülnek feladásra, jelentékeny szállítási kedvezményeket folyósít. A szállítmányozásra vonatkozó mindennemű kérdésekben (fuvardíjak, utirányok stb.) készséggel nyújt felvilágosítást. **Kiviteli osztály:** A társaság berlini, breslaui, wieni és londoni fiókja mindenféle élelmicikkek bizományi értékesítését elvállalja. Az árukra előlegeket is folyósít.

MŰFOGAK

és egész fogsorok szájpaddal
lás nélkül is, rágáshoz alkalmas,
gyökér eltávolítása nélkül, jótállás mellett
aranyhidak és koronák.

FEHÉR SÁNDOR

Budapest, VII., Akácfa-utca
30, I. em. Telefon 17-22.

AD.

Alapítatott 1876

GOLDSCHMIED & Co. TRIEST

Kávé-, déligyümölcs- és
gyarmatáru nagykereskedők

Arnheim S. J.

cs. és kir. udv. szállító. Öfelségeanómet
csász. és porosz kir. udv. mulakatos

A kontinens legrégibb

pénzszekrény és tresorgyára

Gyár és iroda:

Budapest, V.: Árbóc-u. 3

Mintaraktár:

V. ker., Erzsébet-tér 17

Telefon 44-43 Telefon 39-46

Gyárt páncoélszekrényeket, páncoélszobákat,
safe-depositéket, takarékpénztári safe-rekeszeket,
pénz- és okmányszekrényeket s minden e szak-
mába vágó cikkeket.

Magyar Királyi Folyam- és Tengerhajózási Rt.

Telefon: Budapest Távirati
74-58 cím:
74-59 114-80 Hajózás

Rendes teherszállító járatok:

- A Dunán: Regensburg és Galac között.
- A Tiszán: Títel és Szolnok között.
- A Bégán: Títel és Nagybecskerek között.
- A Száván: Bosna-Racsa és Sabac között.
- E hajóvonalak mentén levő állomások egymás-
közi forgalmában a társaság *rendszeres*
darabúforgalmat tart fenn.

Teljes hajórakományok szállítatnak a Dunán
Regensburg és Sulina között, továbbá a
Tiszán, Száván és Dráván, valamint a
Béga-, Ferenc-, Ferenc József- és a Borca-
satornában; ezenkívül a társaság idegen
hajók vontatását is elvállalja.

Közvetlen átrakási forgalom:

- A bajor kir. államvasutakkal, osztrák államvas-
utakkal, magy. kir. államvasutakkal, szerb
kir. államvasutakkal, román és bolgár
államvasutakkal.
- A társaság állandó üzletfeleinek a díjszabás-
szerű díjtételekből jelentős kedvezményt ad.
- Kivánatra átvételi díjtételeket jegyez valamely
átrakó ponton át kombinálva, vasutról ha-
jóra v. viszont, átmenő küldemények részére.
- A társaság igazgatósága „A Duná” hajózási
kalauzt *bármely* díjmentesen megküldi.

HUNGÁRIA

Általános Biztosító Részvénytársaság

Budapest, IV., Károly-körút 2.
Kossuth Lajos-utca sarkán

Részvénytőke
6.000.000 K

Elnök:
Gr. Károlyi Imre

Igazgatósági
kiküldött:
Bárá Fejérváry
Imre

Olcsó díjak
Kartellen kívül

Tűz-, baleset-,
szavatossági-,
élet- és népbiz-
tosítás. Betörés,
jég-, üveg- és
állatbiztosítás

Modern
feltételek

HOTEL „BRITANNIA” SZALLÓ

50 lépésnyire a nyugati pályaudvartól.

**BUDAPEST, VI.,
Teréz-körut 39. sz.**

200 szoba. ■ Hideg- és melegviz.
Központi fűtés. ■ Tíz közvetlen
telefon. ■ Olvasó-, író- és tár-
salgótermek.

SZOBÁI: tágasak, világosak, ol-
csók. (4 kor.-tól feljebb. Teljes
penzió 10 koronától feljebb.

FÁBRI HENRIK, igazgató.

**American Shoe
Company Ltd.**

Amerikai Cipő részvény- társaság

Üzletel { Budapest,
IV., Kigó-tér 1.
(Királyi bérpalota)
V., Dorottya-utca 6.
VII., Erzsébet-körut 42
Debrecen, Piac-utca 44
Zágráb, Ilica 22.

Kérje képes árjegyzékünket.

CSODÁS ALKOTÁS az IRÓGÉPTECHNIKA TERÉN.

A nem szalagos

YOST

1913 évi modellje
a legökéletesebb
írógép.

Rendkívül kedvező
fizetési föltételek.

Automatikus váltó.

Az írássebesség 50 százalékos fokozása.

Zajtalan írás.

Biztosított
papirvezetés.

Széles papir befogadására alkalmas

hosszu kocsi.

Soregyenesség.

Utolérhetetlen szép és tiszta írás.

Nem drágább

a rendes
gépnél.

A gépet az országban bárhol vételekötelezettség nélkül
bemutatjuk.

YOST írógép részvény-társaság.

Budapest, New-York palota.

Káldor M. igazgató.